

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการบังคับใช้

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

อุบัติเหตุบนท้องถนน นับว่าเป็นปัญหาทางสังคมที่สำคัญก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งอุบัติเหตุดังกล่าวสามารถที่จะป้องกันได้ ถ้าผู้ขับขี่และผู้ใช้ทางมีจิตสำนึกและเคารพกฎหมายที่เกี่ยวกับการจราจรบนท้องถนนเป็นอย่างดี ซึ่งประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของชีวิตและทรัพย์สินของผู้ขับขี่และผู้ใช้ทาง จึงได้ดำเนินการพัฒนากฎหมายการจราจรอย่างสม่ำเสมอ เช่นปัจจุบันได้มีการปรับอัตราโทษตามกฎหมายจราจร โดยการเพิ่มอัตราโทษในข้อหาที่เป็นปัจจัยการเกิดอุบัติเหตุนำมาซึ่งการสูญเสียของผู้ขับขี่และผู้ใช้ทาง ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2565 ที่ผ่านมา ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ศึกษาถึงแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายจราจรของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยในบทนี้ได้มีการทบทวน วรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายจราจร

ส่วนที่ 2 ลักษณะของความผิดที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายจราจร

ส่วนที่ 3 การบังคับใช้กฎหมายจราจร

ส่วนที่ 4 โทษและมาตรการการลงโทษตามกฎหมายจราจร

ส่วนที่ 5 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับกฎหมายจราจร

ซึ่งแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายจราจร

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายจราจร

เมื่อบุคคลได้มารวมกลุ่มเป็นสังคมแล้ว การที่จะต้องอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก ความต้องการของแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันไป ดังนั้นหากให้แต่ละคนได้กระทำตามความต้องการของตนเองแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สังคมจึงจำเป็นต้องมีกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ ให้สมาชิกทุกคนได้ปฏิบัติอย่างเสมอภาค

ทั้งนี้เมื่อสังคมมีความสลับซับซ้อนขึ้น ข้อขัดแย้งในสังคมมีมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นด้วยเหตุผลทางเทคนิค (Technical Reason) เป็นการเฉพาะเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะเจาะจงในบางเรื่อง โดยกฎหมายมิได้เกิดจากศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีโดยตรง แต่เป็นเหตุผลทางเทคนิคสำหรับเรื่องนั้น ๆ¹ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในกฎหมายอาญา เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการจราจรที่เป็นกฎหมายที่บัญญัติเพื่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของผู้ขับขี่และผู้ใช้ทาง ตลอดจนประสงฆ์ที่จะให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของผู้ขับขี่และผู้ใช้ทาง²

อย่างไรก็ตามหากเป็นบทบัญญัติที่กำหนดขึ้นด้วยเหตุผลทางศีลธรรม ย่อมเป็นเรื่องที่ประชาชนสามารถรับรู้ได้โดยสามัญสำนึกถึงความถูกต้องในเรื่องนั้น แม้ในบางเรื่องจะมีหลักกฎหมายเพิ่มเติมอยู่ก็เป็นเรื่องที่สามารถจะเรียนรู้ทำความเข้าใจได้ แต่ถ้ากฎหมายใดบัญญัติขึ้นด้วยเหตุผลทางเทคนิค ซึ่งเหตุผลทางเทคนิคนั้นย่อมไม่ใช่เรื่องที่ประชาชนจะรับรู้ได้ด้วยสามัญสำนึกเสมอไป เพราะบางเรื่องไม่ได้มาจากพื้นฐานทางศีลธรรม การทำความเข้าใจในเหตุผลที่บัญญัติกฎหมายนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญ มิฉะนั้นอาจจะเกิดปัญหาว่า แม้นักกฎหมายเองก็อาจจะใช้กฎหมายไม่สอดคล้องกับความจริงได้³

ดังนั้นเมื่อกฎหมายจราจรเป็นกฎหมายเทคนิคที่บัญญัติมาด้วยเหตุผลพิเศษ ซึ่งไม่ใช่เหตุผลทางศีลธรรมโดยตรง การกำหนดความผิดจะต้องพิจารณาโดยรอบคอบ มิใช่เป็นไปโดยพร่าเพรีอ เพราะสังคมทุกสังคมย่อมมีขอบเขตของพฤติกรรมบางอย่างที่กฎหมายอาญาไม่อาจควบคุมได้ และการพยายามใช้กฎหมายอาญาเพื่อควบคุมพฤติกรรมเช่นนั้นจะไม่เกิดประโยชน์อันใดเลย⁴

โดยสรุปแล้วจากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายจราจรนั้น กฎหมายจราจรเป็นกฎหมายทางเทคนิคที่ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบและความปลอดภัยของผู้ขับขี่และผู้ใช้ทาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นกฎระเบียบที่คนในสังคมต้องปฏิบัติตามมิฉะนั้นจะต้องรับผิดชอบ

¹ แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2531). *รวมบทความโอกาสครบรอบ 60 ปี ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์*. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 143.

² เอกรัตน์ โลหะ. (2553). *ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ศึกษากรณี การขอตรวจใบอนุญาตขับขี่*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี. หน้า 10.

³ แสวง บุญเฉลิมวิภาส. อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 1. หน้า 144.

⁴ แสวง บุญเฉลิมวิภาส. อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 1. หน้า 144.

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายในการตราพระราชบัญญัติการจราจรทางบก

ประเทศไทยได้มีการตรากฎหมายจราจรขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2477 มีชื่อเรียกว่า “พระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช 2477” โดยอาศัยหลักกฎหมายว่าด้วยการจราจรของประเทศอังกฤษมาเป็นต้นแบบในการร่าง ซึ่งสาเหตุที่มีการบัญญัติพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2477 ก็เพื่อต้องการจัดระเบียบในการจราจร ให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพจราจรอันมีสาเหตุมาจากจำนวนยานพาหนะที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเพื่อก่อให้เกิดความสะดวกและความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชนผู้ขับขี่และผู้ใช้ทาง⁵ อีกทั้งด้วยความเจริญของสังคมทำให้การสัญจรบนท้องถนนมีความสำคัญและจำเป็นต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น ประกอบกับความเจริญทางเทคโนโลยี ทำให้มีการพัฒนารูปแบบและเครื่องกลไกของยานพาหนะที่นำมาใช้บนท้องถนน ดังนั้นในปี พ.ศ. 2522 ได้มีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรครั้งใหญ่ที่สุด โดยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ขึ้นใช้บังคับแทนกฎหมายที่เกี่ยวกับการจราจรที่ใช้บังคับแต่เดิม เพื่อให้สามารถควบคุม บังคับ ผู้ขับขี่ ผู้ประกอบการ และตัวรถให้เกิดความปลอดภัยและสะดวกในการสัญจรยิ่งขึ้น⁶

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่ไม่ได้บัญญัติขึ้นมาด้วยเหตุผลทางศีลธรรม แต่เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นด้วยเหตุผลทางเทคนิค ดังนั้น การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกไม่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา โดยแท้ (Ture Crime) แต่มีลักษณะเป็นความผิดเล็กน้อยเกินกว่าที่จะเป็นความผิดอาญา ซึ่งเหตุผลที่บัญญัติขึ้นมา ก็เพื่อให้เกิดความสะดวกปลอดภัยในการจราจร⁷ ความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 จึงไม่ใช่ความผิดในตัวเอง แต่มีลักษณะที่เป็นกฏระเบียบที่ต้องปฏิบัติตาม ถ้าฝ่าฝืนจะต้องรับผิด ซึ่งเรียกลักษณะความผิดดังกล่าวว่า ความผิดต่อกฎระเบียบ นอกจากนี้แล้วความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ยังมีลักษณะของความผิดที่เป็นการกระทำโดยประมาทรวมอยู่ด้วย⁸

⁵ สมพจน์ คำแก้ว. (2556). *มาตรการทางกฎหมายในการลงโทษความผิดตามกฎหมายจราจร*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. หน้า 1.

⁶ เอกรัตน์ โลหะ. อ่างแล้ว เชนงอรรถที่ 2. หน้า 9.

⁷ จตุรงค์ ผังวงศ์. (2562). *แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายจราจร กรณีศึกษา พื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลพญาไท*. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ) สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 8.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

โดยสรุปแล้วจากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายในการตราพระราชบัญญัติการจราจรทางบกนั้น พระราชบัญญัติการจราจรทางบกถูกตราขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการควบคุมผู้ขับขี่และผู้ใช้ทางให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เนื่องจากความเจริญของสังคมทำให้การสัญจรบนท้องถนนมีความสำคัญและจำเป็นต่อชีวิตประจำวันของคนในสังคม จึงจำเป็นต้องมีการออกกฎระเบียบข้อบังคับ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการจราจรและจำนวนยานพาหนะที่เพิ่มขึ้นและเพื่อความปลอดภัยแก่ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน โดยความผิดตามพระราชบัญญัติการจราจรทางบก เป็นความผิดที่เกิดจากการที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด โดยได้กำหนดกฎระเบียบที่ต้องปฏิบัติตาม ถ้าฝ่าฝืนจะต้องรับโทษ ดังนั้นกฎหมายจึงต้องมีความเหมาะสมและสามารถปรับเปลี่ยนให้ทันกาล

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับมาตรการควบคุมการจราจร

หัวใจสำคัญที่ช่วยให้ถนนมีความปลอดภัย คือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการควบคุมจราจร ซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์ ดังนี้⁹

1) ป้ายจราจร

การติดตั้งป้ายจราจรบนถนน เพื่อแนะนำให้ผู้ขับขี่ยานพาหนะเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางได้สะดวก หรือสามารถเดินทางในขณะที่ทัศนวิสัยไม่ดี หรือระยะการมองเห็นจำกัดได้อย่างปลอดภัย โดยหลักการในการติดตั้งป้ายจราจรคือ การติดตั้งให้สอดคล้องกับสภาพและการจราจรบนถนน การติดตั้งบริเวณทางโค้งราบและโค้งตั้ง บริเวณที่มีการเปลี่ยนแปลงความกว้างของผิวจราจร บริเวณที่ต้องการนำทาง เพื่อไม่ให้ยานพาหนะหลุดพลัดไปจากคันทางหรือในบริเวณทางแยกที่สับสน หรือบริเวณอื่นใดที่วิศวกรผู้ออกแบบ พิจารณาแล้วเห็นว่าอันตรายต่อผู้ใช้ทาง หรือเพื่อเพิ่มความสะดวกปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

2) เครื่องหมายจราจรบนพื้นทาง

การติดตั้งเครื่องหมายจราจรบนพื้นทาง เพื่อให้คนขับรถควบคุมยานพาหนะอยู่ในช่องจราจรอย่างถูกต้อง สามารถตัดสินใจที่จะเปลี่ยนช่องทาง แฉง หรือหยุดรถได้อย่างปลอดภัย นอกจากนี้ อาจใช้เป็นอุปกรณ์เตือนเมื่อยานพาหนะวิ่งออกจากช่องทาง เป็นการป้องกันและลดความรุนแรงของอุบัติเหตุ

⁹ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2552). *มาตรฐานการป้องกันอุบัติเหตุทางท้องถนน*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. หน้า 7-11.

3) สัญญาณไฟจราจร

การติดตั้งสัญญาณไฟจราจร ต้องพิจารณาถึงความจำเป็น เป็นสำคัญเพราะการติดตั้งสัญญาณไฟจราจรในบริเวณที่ไม่เหมาะสม จะทำให้เกิดความล่าช้าแก่คนข้ามทางและขบวนยานที่เข้าสู่ทางแยก ซึ่งอาจทำให้มีการฝ่าฝืนสัญญาณไฟจราจรและเกิดอุบัติเหตุได้ ดังนั้นในการติดตั้งควรคำนึงถึงเหตุอันควรในการติดตั้งสัญญาณไฟจราจรด้วย

4) เครื่องมือการยับยั้งจราจร

5) รวากันอันตราย

รวากันอันตรายเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้ผู้ขับขี่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และเคารพกฎจราจรมากขึ้น บางครั้งผู้ขับขี่อาจฝ่าฝืนโดยไม่ทราบข้อบังคับ เช่น ป้ายกำหนดอัตราความเร็วป้ายแสดงการเดินรถทางเดียว อาจลดจำนวนผู้ฝ่าฝืน บางกรณีช่วยเพิ่มระเบียบวินัยในการใช้รถใช้ถนน เช่น การตีเส้นแบ่งช่องทางจราจรที่เด่นชัด อาจทำให้ผู้ขับขี่ใช้ช่องทางที่ถูกต้องและ เคารพสิทธิซึ่งกันและกันมากขึ้นด้วย¹⁰

โดยสรุปแล้วจากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับมาตรการควบคุมการจราจร คือการทำให้ผู้ขับขี่และผู้ใช้ทางสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ และเคารพกฎจราจรมากขึ้น แม้ว่าผู้ขับขี่จะไม่คุ้นเคยกับเส้นทางก็ตาม ก็สามารถขับขี่ยานพาหนะบนเส้นทางได้อย่างปลอดภัยทั้งกับตนเองและผู้ใช้ทางรายอื่น ๆ ดังนั้นเพื่อให้มาตรการควบคุมการจราจรมีประสิทธิภาพจึงควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ขับขี่และผู้ใช้ทางทราบถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างการรับรู้และความตระหนักในการปฏิบัติตาม

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ และความสำคัญของตำรวจจราจร

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มาตรา 6¹¹ ได้บัญญัติว่า “สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นนิติบุคคลอยู่ใต้บังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี และมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- (1) รักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระราชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ
- (2) ดูแลควบคุมและกำกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ ซึ่งปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น
- (3) ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางอาญา

¹⁰ จตุรงค์ ศีตวงศ์. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 7. หน้า 17

¹¹ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565. มาตรา 6.

(4) รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชนและความมั่นคงของราชอาณาจักร

(5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของข้าราชการตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(6) ช่วยเหลือการพัฒนาประเทศตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

(7) ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจตาม (1) (2) (3) (4) หรือ (5) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

พระราชบัญญัติคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก พ.ศ. 2521 มาตรา 3 บัญญัติว่า “การจัดระบบการจราจรทางบก คือการจัดระบบการสัญจรของยานพาหนะ และของคนเดินเท้าในทางบก ทั้งที่มีอยู่แล้วและที่จะมีในอนาคต ให้สัมพันธ์และได้สัดส่วนกัน เพื่อให้การคมนาคมเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว ประหยัด และปลอดภัย” ทั้งนี้หากประเทศไทยมีการบริหารจัดการทางด้านจราจรที่ดี จะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และภาพลักษณ์ที่ดีต่อประเทศชาติ รวมถึงส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกทางด้านจราจรสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹²

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรนั้น ถือว่าเป็นการบริการ และให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนทางด้านจราจร คือการดำเนินงานบริหารจัดการการจราจรให้เป็นระบบครอบคลุมทุกโครงข่ายของถนน รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายด้านการจราจรอย่างเคร่งครัด และเท่าเทียม เพื่อให้เกิดความคล่องตัวอย่างต่อเนื่อง และลดการสูญเสียจากอุบัติเหตุ โดยคำนึงถึงความสะดวกในการสัญจรของประชาชนตามปกติ¹³ ซึ่งงานจราจรเป็นงานบริการประชาชนที่ต้องใช้ความขยันอดทน และใส่ใจในการทำงาน เพราะอยู่ใกล้ชิดประชาชน ดังนั้น จึงมีโอกาที่จะพลาดพลั้งและสร้างความไม่พอใจให้แก่ประชาชนได้ง่าย และในทางกลับกันก็มีโอกาสที่จะสร้างความประทับใจและแก้ไข้ปัญหา การจราจรให้กับประชาชนได้ง่ายเช่นกัน¹⁴

ทั้งนี้อำนาจของตำรวจจราจร และพนักงานเจ้าหน้าที่ ได้แก่อำนาจในการบังคับใช้กฎหมายอันเกิดจากความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

¹² คຸ້ມພິງ ສຸ້ມພະເນີຍດ. (2557). *ຄວາມເຂົ້າໃຈພຣະຣາຊບັດຖຸທິຈຣາຈຣທາງບກ ພ.ສ. 2522 ຂອງຂ້າຣາຊກຕ້າຣວຈຂັ້ນ ສັດຖຸບັດຣສາຍຈານຈຣາຈຣ ແລະສາຍຈານສອບສວນ ສຳນັກຕ້າຣວຈຸຣບາງເລນ ຈັງຫວັດນຄຣປຸຣຸມ*. ສາຣນິພົນຮັຣຸປຣະສາສນສາສຕຣມຫາບັດຊາທິດ ວິທາລັຍທອງສຸຸ. ຫນ້າ 4.

¹³ ຣິ່ງເດີຍວັກ, ຫນ້າເດີຍວັກ.

¹⁴ ຈຕຸຣງຄ໌ ພັດວງສ໌. ອ້າງແລ້ວ ເຈິງອຣຣດທີ່ 7. ຫນ້າ 17.

และดำเนินการตามกฎหมายอื่นของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการจราจร¹⁵ ซึ่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ได้ให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจทำการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยทำการสอบสวนเป็นสำนวนคดีอาญาจราจรในกรณีที่มีการกระทำผิด และมีผู้บาดเจ็บ และเสียชีวิต อีกทั้งมีอำนาจเปรียบเทียบปรับหรือว่ากล่าวตักเตือนผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติจราจร ทางบก พ.ศ. 2522 ได้¹⁶

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแล้วอำนาจหน้าที่ของตำรวจจราจรถือเป็นข้อจำกัดในการกำหนดนโยบาย เนื่องจากอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ถูกจำกัดด้วยระเบียบและข้อกำหนด ดังนั้นการกำหนดนโยบายสำหรับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่จะต้องคำนึงถึงอำนาจหน้าที่เป็นหลัก เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีความมั่นใจในการทำงาน และทำงานอย่างเต็มความสามารถ โดยหน้าที่ของตำรวจจราจรมีดังนี้¹⁷

- 1) ศึกษา รวบรวมสถิติ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจราจร และนำวิทยาการต่าง ๆ มาปรับใช้ในการแก้ปัญหาจราจร
- 2) สอดส่อง ตรวจตรา แนะนำให้ประชาชนผู้ขับขี่และใช้ทางปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และข้อบังคับเกี่ยวกับการจราจร
- 3) บริหาร จัดการเบื้องต้น เมื่อเกิดอุบัติเหตุทางจราจร เช่น จัดการจราจรในบริเวณที่เกิดเหตุปฐมพยาบาล หรือจัดการส่งผู้บาดเจ็บไปโรงพยาบาลตามความจำเป็น
- 4) ว่ากล่าว ตักเตือนก่อนออกใบสั่งเจ้าพนักงานจราจร และจับกุมผู้กระทำละเมิดกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และข้อบังคับเกี่ยวกับการจราจร
- 5) รวบรวมข้อมูลข่าวสาร หรือข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อการป้องกันปราบปราม
- 6) ประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือกับผู้ใช้รถใช้ถนนให้เคารพกฎหมายจราจรโดยเคร่งครัด เพื่อแก้ไขปัญหาจราจร

โดยสรุปแล้วจากการศึกษาแนวคิดหน้าที่และความสำคัญของตำรวจจราจร เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วการปฏิบัติงานของตำรวจจราจรถือได้ว่าเป็นการบริหารจัดการจราจรอย่างเป็นระบบ รวมถึงมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและเท่าเทียม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวก ความคล่องตัว และลดการสูญเสียชีวิตจากอุบัติเหตุของผู้ขับขี่และผู้ใช้ทาง ดังนั้นการที่มีกฎหมายบังคับ

¹⁵ คຸ້ມພົງ ຄຸ້ມພະເນີຍດ. ອ້າງແລ້ວ ເຈິງອຣຣດທີ່ 12. ຫນ້າ 7.

¹⁶ ຄຸ້ມພົງ ຄຸ້ມພະເນີຍດ. ອ້າງແລ້ວ ເຈິງອຣຣດທີ່ 12. ຫນ້າ 4-5.

¹⁷ ຈຕຸຣງສ໌ ພັດວງສ໌. ອ້າງແລ້ວ ເຈິງອຣຣດທີ່ 7. ຫນ້າ 19.

ใช้แก่ผู้ขับขี่และผู้ใช้ทาง หรือให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่พนักงานตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการจราจรที่มีความเหมาะสม ย่อมส่งผลให้เกิดการนำมาบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษปรับแบบ Day fine

โทษปรับที่บังคับใช้อยู่ทั่วไปในโลกรวมถึงประเทศไทย คือ โทษปรับตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด (Fixed Fines) ซึ่งมีแนวทางในการลงโทษปรับ โดยผู้กระทำความผิดทุกคนที่กระทำความผิดฐานความผิดเดียวกันจะต้องถูกปรับในอัตราที่เท่ากัน เพราะจำนวนค่าปรับจะขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการกระทำความผิด และความน่าคำหึงของผู้กระทำความผิดโดยไม่คำนึงถึงฐานะหรือ รายได้ของผู้กระทำความผิด

โทษปรับระบบ Day Fine มีแนวคิดที่สำคัญว่า โดยปกติกฎหมายอาญาจะประกอบด้วยระดับของอาชญากร หรือผู้กระทำความผิดที่มีความร้ายแรงต่างกัน และระดับความอันตรายที่แตกต่างกัน ซึ่งในทำนองเดียวกันนั้น สังคมประกอบด้วยผู้กระทำความผิดที่มีรายได้ และความร้ายแรงของการกระทำความผิดที่แตกต่างกัน¹⁸ ดังนั้นเพื่อความเสมอภาคในการลงโทษปรับ และเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลกระทบที่เท่าเทียมกันจากการลงโทษ การลงโทษปรับจึงต้องคำนึงถึงรายได้ของผู้กระทำความผิดแต่ละราย

อัตราค่าปรับของ day fine ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการกระทำความผิด และสถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด ซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่นำมาพิจารณาประกอบการกำหนดค่าปรับอยู่ 3 ประการ¹⁹

1) รายได้ต่อวันของผู้ต้องโทษปรับ (day income) ศาลจะเป็นผู้พิจารณารายได้ของผู้กระทำความผิดแต่ละราย โดยรายได้ที่นำมาใช้คำนวณค่าปรับต้องเป็นรายได้ต่อวันที่หักค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำรงชีพ ค่าภาษี และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ศาลเห็นว่าสำคัญ ของผู้ต้องโทษปรับก่อน

2) ปริมาณวัน (amount of day) คือ จำนวนวันที่ศาลเห็นสมควรจะปรับ โดยพิจารณาจากความร้ายแรงของความผิด หากความผิดที่ก่อมีความร้ายแรงปริมาณวันก็จะสูงขึ้น โดยปริมาณวันจะเป็นตัวตั้งเพื่อนำไปคูณกับรายได้ต่อวันของจำเลย ซึ่งในส่วนของปริมาณวันกฎหมายอาจกำหนดปริมาณขั้นสูงสำหรับความผิดแต่ละฐานที่จะมีการปรับก็ได้

¹⁸ กฤตยา อารีรักษ์. (2560). ความเหมาะสมในการนำ day fine มาใช้กับประเทศไทย. *วารสารรัชต์ภักษ์ ฉบับพิเศษ ครบรอบ 23 ปี*, สถาบันรัชศาสตร์, หน้า 85.

¹⁹ พิษยนต์ นิพาพงษ์. (2561). *ปัญหาการบังคับใช้โทษปรับเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรม: ศึกษากรณีโทษปรับตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับโทษปรับตามกฎหมายต่างประเทศกลุ่มประเทศแถบสแกนดิเนเวีย*. เอกสารวิชาการรายบุคคลหลักสูตร “ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล” รุ่นที่ 17, สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 10.

3) จำนวนค่าปรับ (amount of fine) คือ ผลลัพธ์ที่ได้จากการนำรายได้ต่อวันของผู้ต้องโทษปรับ (day income) ไปคูณกับปริมาณวัน (amount of day) จึงจะเป็นค่าปรับในแต่ละคดีความผิด

ทั้งนี้การลงโทษปรับแบบ Day fine มีข้อดีคือ ในการกำหนดค่าปรับมีการนำความรุนแรงของการกระทำความผิดและสถานะทางการเงินของผู้ต้องโทษปรับมาใช้พิจารณา ซึ่งทั้งสองปัจจัยนี้ทำให้ค่าปรับมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานะทางการเงินของผู้ต้องโทษปรับ อัตราค่าปรับของผู้ต้องโทษปรับแต่ละรายจึงมีอัตราที่สูงเพียงพอที่จะยับยั้งการกระทำความผิดอาญาได้

อย่างไรก็ตาม day fine ก็มีข้อจำกัดที่เป็นไปได้ คือ อาจจะประสบกับข้อผิดพลาดของค่าปรับที่สูงเกินไป หรือกล่าว คือ การลงโทษแบบ day fine ที่ไม่ได้กำหนดถึงขอบเขตขั้นสูงของค่าปรับไว้ ทำให้เสี่ยงต่อการผิดพลาดของอัตราค่าปรับที่สูงมาก ดังนั้นเมื่อระบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่สมบูรณ์จึงมีโอกาสเกิดข้อผิดพลาดของการลงโทษผู้กระทำความผิดได้

นอกจากนี้ในบริบทของ day fine ผู้ต้องโทษปรับยังคงเป็นผู้ถือครองข้อมูลที่ใช้ในการพิจารณารายได้และทรัพย์สินของตัวผู้ต้องโทษปรับเอง ซึ่งศาลไม่สามารถนำข้อมูลของผู้ต้องโทษปรับมาได้โดยปราศจากค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่ใช้ในการพิจารณารายได้ต่อวันของผู้ต้องโทษปรับ เพราะหากขาดข้อมูลดังกล่าวการพิจารณาลงโทษปรับก็จะอาศัยความรุนแรงของการกระทำความผิดเพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่ต่างจากการลงโทษปรับตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นในการแก้ปัญหาดังกล่าว หลายประเทศมักบัญญัติถึงวิธีปฏิบัติในการใช้โทษปรับที่กำหนดวันกักขัง และกำหนดค่าปรับไว้ เช่น กำหนดให้ศาลเป็นผู้ประเมินสถานะทางการเงินของผู้ต้องโทษปรับจากบัญชีทางการเงิน หรือกำหนดให้ศาลสามารถนำข้อมูลจากรายงานการเสียภาษีของผู้ต้องโทษปรับมาใช้ในการพิจารณา หรือให้เป็นหน้าที่ของตำรวจ เป็นผู้จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องโทษปรับในแก่ศาล เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้จะมีวิธีการบัญญัติในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ของผู้ต้องโทษปรับไว้อย่างชัดเจน แต่ก็มีความเป็นไปได้ว่าผู้ต้องโทษปรับจะรายงานข้อมูลทางการเงินของตนไม่ตรงกับความเป็นจริงหรือคลาดเคลื่อนกับความเป็นจริง

โดยสรุปแล้วจากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษปรับแบบ Day fine คือการคำนวณค่าปรับโดยพิจารณาจากรายได้ของผู้กระทำความผิด และความร้ายแรงจากการกระทำความผิดมาปรับใช้ เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมในผลกระทบจากการลงโทษปรับ เพราะอัตราของค่าปรับจะสูงพอที่สามารถยับยั้งหรือป้องปรามการกระทำความผิดได้ กล่าวคือผู้ที่มีรายได้มากจะต้องชำระค่าปรับมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย แต่ผู้กระทำความผิดทุกรายจะได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการนำเงินมาชำระค่าปรับที่เท่าเทียมกัน

2.2 ลักษณะของกฎหมายจราจรและลักษณะของความผิดที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายจราจร

2.2.1 ลักษณะของกฎหมายจราจร

กฎหมายจราจรเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Social Law) เนื่องจากเมื่อสังคมมีความเจริญเพิ่มมากขึ้น การติดต่อกันระหว่างคนในสังคม ความใกล้ชิดสนิทสนม ความซับซ้อนในความสัมพันธ์ของคนในสังคม อีกทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการดำรงชีวิตของคนในสังคมมีเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้คนในสังคมมีข้อขัดแย้งมากขึ้น กฎเกณฑ์ที่เคยเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีตั้งแต่อดีตไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการบัญญัติกฎเกณฑ์ขึ้นมาให้ทันกาล และทันทั่วถึงเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น²⁰

กฎหมายจราจรจึงเป็นกฎหมายที่ไม่ได้ถูกบัญญัติขึ้นด้วยเหตุผลทางด้านศีลธรรม แต่ได้ถูกบัญญัติขึ้นด้วยเหตุผลทางเทคนิค จึงเรียกว่ากฎหมายเทคนิค (Technical Law) การกระทำความผิดตามกฎหมายจราจร จึงเป็นการกระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ หรือกล่าวได้ว่าความผิดตามกฎหมายจราจรเป็นความผิดที่จัดอยู่ในประเภทโดยธรรมชาติของการกระทำไม่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาโดยแท้ (True Crime) แต่เป็นความผิดเพราะห้าม (Mala Prohibit)²¹

ดังนั้นกฎหมายจราจรซึ่งเป็นที่บัญญัติเพื่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของผู้ขับขี่และผู้ใช้ทาง ตลอดจนประสงฆ์ที่จะให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของผู้ขับขี่และผู้ใช้ทาง²² เพื่อมิให้เกิดปัญหาการจราจรตามที่ประสบอยู่ในปัจจุบัน ความผิดตามกฎหมายจราจรจึงเป็นความผิดประเภทข้อห้ามอย่างหนึ่ง นอกจากนี้กฎหมายจราจรยังมีลักษณะเป็นความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ มีลักษณะที่ไม่เป็นความผิดในตัวเองแต่มีลักษณะเป็นกฎระเบียบที่ต้องปฏิบัติตาม มิฉะนั้นจะต้องรับผิด ซึ่งเรียกความผิดประเภทนี้ว่า ความผิดต่อกฎระเบียบ (Regulatory Offence) ส่วนความผิดที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อความปลอดภัยในการจราจร จะมีลักษณะของการกระทำที่อาจ

²⁰ ชำนาญ จันทร์เรือง. (2554). *สิ่งที่เป็นการผิดในตัวเอง กับสิ่งที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://prachatai.com/journal/2011/12/38317>. [2565, 8 ตุลาคม].

²¹ สาโรจน์ คุ่มทรัพย์. (2539). *การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจราจรในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 30

²² เอกรัตน์ โลหะ. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 2. หน้า 10.

เกิดขึ้นในสังคมได้ เรียกความผิดประเภทนี้ว่า ความผิดที่เป็นการก่ออันตราย นอกจากนี้การกระทำ ความผิดตามกฎหมายจราจร ยังมีลักษณะของความผิดที่เป็นประมาทอยู่ด้วย²³

โดยสรุปแล้วจากการศึกษาลักษณะของกฎหมายจราจรแล้ว กฎหมายจราจรเป็นกฎหมาย ทางเทคนิค ที่ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบและความปลอดภัยของผู้ขับขี่และผู้ใช้งาน ซึ่งได้กำหนดความผิดเพราะข้อห้ามการปฏิบัติเอาไว้ ซึ่งหากฝ่าฝืนจะต้องรับผิด ดังนั้น การบัญญัติ หรือการตรากฎหมายจราจรจึงต้องมีความเหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น ได้ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2.2.2 ลักษณะของความผิดที่เป็นความผิดต่อกฎระเบียบ

ลักษณะความผิดที่เป็นความผิดต่อกฎระเบียบนั้น จะมีความแตกต่างจากความผิดที่เป็น ความผิดอาญาโดยแท้ ซึ่งสิ่งที่แตกต่างที่สำคัญของความผิดที่เป็นความผิดต่อกฎระเบียบ และ ความผิดอาญาโดยแท้ คือหลัก “เจตนาร้าย” (Mens res or guilty intention) โดยเจตนาร้ายถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของความผิดที่เป็นความผิดอาญาโดยแท้ ในขณะที่ความผิด ต่อกฎระเบียบนั้นไม่ถือว่าผู้กระทำผิดมีเจตนาร้าย²⁴

กลางศตวรรษที่ 19 ศาลในสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา ได้เริ่มมีการกำหนด หลักเกณฑ์ในการพิสูจน์เจตนาร้าย สำหรับความผิดที่เรียกว่า ความผิดเล็กน้อยต่อตำรวจ (Petty Police Offences) โดยความผิดเหล่านี้ไม่ถือว่าเป็นความผิดอาญาโดยแท้ และไม่ถือว่าเป็นการ กระทำผิดที่มีลักษณะผิดศีลธรรม แต่จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของแบบแผนของกฎระเบียบ (Regulatory Scheme) และจะอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของฝ่ายบริหารมากกว่าจะถูกบังคับใช้โดยฝ่ายตำรวจ โดยลักษณะความผิดต่อกฎระเบียบดังกล่าวยากต่อการพิสูจน์ว่าผู้กระทำมีเจตนาร้ายแต่เป็นความผิด ที่ถูกกฎหมายบัญญัติขึ้น²⁵

เป้าหมายของการบัญญัติความผิดต่อกฎระเบียบ คือการปกป้องสังคมในวงกว้างจาก ผลกระทบที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนการกระทำที่ผิดต่อกฎหมาย (Unlawful Activity) และรวมถึงการเปลี่ยนแปลงจากการที่ให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ส่วนบุคคล และการลงโทษการกระทำที่มีลักษณะผิดศีลธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง และมาตรการที่เป็นกฎระเบียบ (Regulatory Measure) ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะควบคุมดูแลเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดในอนาคต และ

²³ พิชญา เทียวเปลื้อง. (2557). *ทัศนะของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร สถานี ตำรวจนครบาลมีนบุรี*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 12.

²⁴ สมพจน์ คำแก้ว. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5. หน้า 14.

²⁵ จตุรงค์ ผัดวงศ์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 7. หน้า 9.

เป็นอันตรายต่อคุณธรรมทางกฎหมาย โดยผ่านการบังคับใช้ให้มีความระมัดระวัง และความประพฤติ ตามข้อกำหนดขั้นต่ำ (Enforcement of Minimum Standard of Conduct and Care) ดังนั้นแนวความคิด ของความผิดต่อกฎระเบียบมีรากฐานมาจากการระมัดระวังอย่างมีเหตุผล (Reasonable Care Standard) กอปรเรื่องดังกล่าวไม่ได้แสดงเป็นนัยว่าสมควรจะได้รับการถูกดำเนินทางจิตใจในลักษณะ เช่นเดียวกับความผิดทางอาญาโดยแท้²⁶ ความผิดต่อกฎระเบียบจึงจัดเป็นส่วนหนึ่งของแบบแผน ที่เป็นกฎระเบียบ (Regulatory Scheme)²⁷

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นความผิดต่อกฎระเบียบโดยปกติทั่วไปจะไม่ถูกพิจารณาว่า เป็นการทำความผิดศีลธรรม ดังนั้นผู้กระทำความผิดจะถูกลงโทษเพียงตำหนิเล็กน้อยเท่านั้น เนื่องจาก บทบัญญัติของกฎหมายมุ่งคุ้มครองประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ในการจัดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ในสังคมเพื่อประโยชน์ในการบริหารปกครอง การยกระดับมาตรฐานของความปลอดภัย และ ระวังความรุนแรงที่อาจเกิดจากการอยู่ร่วมกัน ดังนั้นบทลงโทษจึงเป็นโทษที่ไม่รุนแรงอาจจะปรับ เพียงเล็กน้อยเท่านั้น หรือโทษอย่างอื่นซึ่งอาจนำมาเทียบเคียงได้กับโทษปรับ²⁸ เช่น ความผิดตาม กฎหมายว่าด้วยการจราจร ที่มีการบัญญัติขึ้นมาเพื่อความเป็นระเบียบ และทำให้เกิดความสะดวก ในการจราจร ลักษณะของการกระทำความผิดตามกฎหมายจราจรจึงไม่มีลักษณะของการกระทำ ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรืออันตรายต่อความปลอดภัยในการจราจรแต่อย่างใดเป็นเพียง กฎระเบียบที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการจราจรของผู้ขับขี่ และผู้ใช้ทาง จึงมีลักษณะเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรง²⁹ เป็นต้น

โดยสรุปแล้วจากการศึกษาลักษณะของความผิด ที่เป็นความผิดต่อกฎระเบียบมีลักษณะ ของการกระทำที่กฎหมายประสงค์จะให้เป็นการผิดและกำหนดโทษไว้ โดยไม่จำเป็นต้องมี ลักษณะความผิดในตัวเอง และปราศจากซึ่งหลักเกณฑ์ที่จะพิจารณาถึงสิ่งที่เป็นความผิดในแง่ศีลธรรม เช่น กฎหมายการจราจรที่บัญญัติขึ้นเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการจราจรของผู้ขับขี่และผู้ใช้ทาง จึงมีลักษณะเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรง เป็นต้น ดังนั้นในการบัญญัติกฎหมายจราจรจึงต้องพิจารณา ถึงความจำเป็น เหตุผล และความเหมาะสมในบทลงโทษเพื่อให้การนำมาบังคับใช้เกิดประสิทธิภาพ และประโยชน์สูงสุด

²⁶ สมพจน์ คำแก้ว. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5. หน้า 16.

²⁷ เอกรัตน์ โลหะ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2. หน้า 11.

²⁸ จตุรงค์ ศักดิ์วงศ์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 7. หน้า 9.

²⁹ สมพจน์ คำแก้ว. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5. หน้า 18.

2.2.3 ลักษณะความผิดที่เป็นการก่ออันตราย

ลักษณะความผิดที่เป็นการก่ออันตราย เป็นการกระทำที่ใกล้จะก่อให้เกิดผลที่เป็น การทำอันตรายต่อคุณธรรมทางกฎหมายที่บุคคลอื่นได้รับความคุ้มครอง แม้ว่าความเสียหายจะยังไม่เกิดขึ้นก็สามารถลงโทษได้ ดังนั้นความผิดที่เป็นการก่ออันตราย จึงมี “ควรสมควรลงโทษ” อยู่ในตัวเองเหมือนความผิดอาญาที่เป็นการทำอันตราย³⁰

การบัญญัติความผิดที่เป็นการก่ออันตราย (A Crime Causing Danger or A Crime of Danger) พิจารณาจากความเป็นไปได้ของผลที่จะเกิดขึ้น โดยมีแนวคิดอยู่ 2 ประการ ได้แก่

1) แนวความคิดของการรับผิดชอบในผล กล่าวคือ บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาที่ต่อเมื่อ ความเสียหายที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กันระหว่างการกระทำและผล โดยไม่ต้องคำนึงถึงความชั่ว (Guilt) เมื่อสังคมพัฒนาขึ้นการยึดแนวความคิดว่าบุคคลต้องรับผิดชอบก็ต่อเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น อาจก่อให้เกิดปัญหาได้ เช่น ขับรถเร็วด้วยความลึกลับระแวงในที่ชุมชน แม้ว่าความเสียหาย หรือภัยอันตรายจะไม่เกิดขึ้น ก็อาจลงโทษผู้กระทำผิดได้ เนื่องจากว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำ ที่เป็นการก่อให้เกิดอันตราย และเป็นการกระทำที่สมควรถูกตำหนิ³¹

2) แนวความคิดของการพยายามกระทำความผิด กล่าวคือ หลักกฎหมายในเรื่องการ พยายามกระทำความผิดนั้น หากเป็นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากการก่ออันตรายโดยเจตนา ผู้กระทำอาจรับผิดชอบพยายามได้ หากกระทำไม่สำเร็จ เช่น ความผิดฐานพยายามฆ่าแต่หลัก กฎหมายในเรื่องพยายาม ไม่อาจแก้ปัญหาสำหรับการกระทำบางอย่างที่มีลักษณะเป็น การก่ออันตรายได้ เช่น นายคำตั้งใจโยนหินออกนอกหน้าต่าง นายคำยอมเล็งเห็นได้ว่าการกระทำ ของตนอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้คนที่เดินผ่านไปมา หากการกระทำของนายคำดังกล่าวไม่ก่อให้เกิด ใครได้รับบาดเจ็บ นายคำก็ไม่ต้องรับผิดชอบ แม้แต่ความผิดฐานพยายาม เพราะกรณีที่จะถือว่าเป็น การพยายามกระทำความผิดได้ผู้กระทำจะต้องมีเจตนากระทำความผิด³²

ดังนั้นความผิดที่เป็นการก่ออันตรายเกิดจากแนวความคิดที่ว่ากระทำอย่างไรอย่างหนึ่ง ของผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายต่อคุณธรรมทางกฎหมายที่บุคคลอื่นได้รับการคุ้มครอง โดยที่การกระทำดังกล่าวไม่จำเป็นต้องปรากฏผลของอันตรายในองค์ประกอบความผิดแต่อย่างใด การวินิจฉัยว่ามีผลของอันตรายเกิดขึ้นจริงหรือไม่ เช่น การขับรถยนต์ขณะเมาสุราเพียงเล็กน้อย ก็ถือว่าเป็นความผิด แม้ว่ากระทำนั้นจะไม่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุหรือความเสียหายก็ตาม เพียงแต่

³⁰ สมพจน์ คำแก้ว. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 5. หน้า 18.

³¹ สมพจน์ คำแก้ว. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 5. หน้า 18.

³² เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. (2562). *กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จีรรัชการพิมพ์. หน้า 308-309.

เห็นว่าอาจเกิดอันตรายขึ้นจากการกระทำดังกล่าวต่อบุคคลทั่วไปได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของการจราจรและคุณธรรมทางกฎหมายของส่วนรวม ด้วยเหตุนี้เอง ความผิดอาญาที่เป็นการก่ออันตรายจึงไม่ได้ถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อลงโทษการกระทำที่เกิดความเสียหาย แต่ถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อให้เกิดความมั่นคงและความปลอดภัยในสังคม³³

สำหรับผลของความผิดที่เป็นการก่ออันตรายนั้น เพียงแต่อยู่ในฐานะความเป็นไปได้อาจต้องรับผิดชอบแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยถึงปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล เช่น นายแดงขับรถผ่านทางรถไฟขณะที่เสียงสัญญาณของรถไฟกำลังดัง หรือขณะรถไฟกำลังแล่นผ่านเข้ามาใกล้อันอาจเกิดอันตรายได้ นายแดงจะมีความผิดฐานไม่ลดความเร็วลงและไม่หยุดรถให้รถไฟผ่าน แม้ว่าการกระทำของนายแดงจะไม่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นก็ตาม แต่การกระทำของนายแดงถือว่าการกระทำที่ก่ออันตรายแก่ชีวิต และร่างกายของผู้อื่นได้ ถ้าเกิดผลของอันตรายจากการชนกันเกิดขึ้น³⁴ ส่งผลให้การวินิจฉัยความผิดจะวินิจฉัยเพียงว่ามีผลของอันตรายน่าจะเกิดขึ้นจริง หรืออยู่ในฐานะความเป็นไปได้อาจหรือไม่เท่านั้น

โดยสรุปแล้วจากการศึกษาลักษณะของความผิดที่เป็นการก่ออันตราย คือ การกระทำที่ใกล้จะก่อให้เกิดความเสียหาย ก็เป็นความผิดโดยพิจารณาจากความเป็นไปได้ของผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการจราจรที่มีวัตถุประสงค์หลักในการบัญญัติขึ้นมาไม่ใช่เพียงเพื่อความสะดวกในการจราจรเพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นการบัญญัติขึ้นมาเพื่อความปลอดภัยในการจราจรด้วย ดังนั้นจึงมีการลงโทษการกระทำความคิดที่มีลักษณะเป็นการก่อให้เกิดอันตรายด้วย เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดมีขึ้น

2.2.4 ลักษณะความผิดที่เป็นการกระทำโดยประมาท

การกระทำความคิดซึ่งทำให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบทางอาญา โดยหลักทั่วไปจะต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา เว้นแต่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบ แม้จะได้กระทำโดยประมาทหรือกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดแจ้ง

การกระทำโดยประมาทโดยทั่วไปบุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาจากการกระทำของตนก็ต่อเมื่อมีผลของการกระทำโดยประมาทเกิดขึ้นแล้ว โดยพิจารณาว่าผู้กระทำประมาทหรือไม่ คือการสมมุติบุคคลขึ้นมาคนหนึ่งซึ่งมี วิชา เหมือนดังเช่นผู้กระทำว่าในภาวะและพฤติการณ์เช่นที่ผู้กระทำกำลังประสบอยู่ บุคคลสมมุติดังกล่าวจะกระทำการได้ดีกว่าผู้กระทำหรือไม่ ถ้ากระทำได้ดีกว่าก็ต้องถือว่าผู้กระทำไม่ประมาท แต่ถ้าคาดเห็นได้ว่าบุคคลสมมุติกระทำการได้ดีกว่าและ

³³ เอกรัตน์ โลหะ. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 2. หน้า 12

³⁴ สมพจน์ คำแก้ว. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 5. หน้า 20.

ถ้าผู้กระทำได้กระทำดังเช่นบุคคลสมมุติ ผลร้ายดังกล่าวย่อมไม่เกิดขึ้น เช่นนี้ก็ต้องถือว่าผู้กระทำประมาทแล้ว

แม้ว่าหลักทั่วไปของความรับผิดชอบทางอาญาตามกฎหมายจราจร ต้องเป็นการกระทำโดยเจตนาก็ตาม หากพิจารณาถึงการกระทำความผิดโดยประมาทแล้ว เห็นได้ว่าการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังหรือการกระทำโดยประมาทแฝงอยู่ ทั้งนี้เพราะบางกรณีผลของการกระทำอันเดียวกันนั้นจะมีอย่างเดียว แต่อาจเป็นผลจากการกระทำโดยเจตนาและประมาทพร้อมกันก็ได้ เช่น การขับขีรถโดยความเร็วสูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ผู้ขับขีรถมองเห็นได้ว่าอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ แม้ว่าผู้ขับขีรถนั้นไม่มีเจตนาต้องการที่จะให้ผลนั้นเกิดขึ้นก็ตาม หรือการขับขีรถในขณะที่เมาสุรา จริงอยู่ที่ในขณะที่เม้าผู้ขับขีรถไม่รู้ว่าตนได้กระทำอะไรลงไป ซึ่งอาจถือว่าไม่มีการกระทำ แต่ก่อนที่จะเมาสุรานั้นผู้ขับขีรถตัวแล้วว่าจะก่อให้เกิดอันตรายขึ้นจากการขับขีรถในขณะที่เมาสุราแต่ยังฝืนดื่มสุราและขับรถ กรณีเหล่านี้ถือว่าผู้ขับขีรถได้มีการกระทำโดยประมาท เนื่องจากจงใจกระทำมาตั้งแต่แรกแล้ว³⁵

กล่าวโดยสรุปแล้ว จากการศึกษาลักษณะความผิดที่เป็นการกระทำโดยประมาท คือการกระทำโดยไม่มีเจตนา ซึ่งต้องพิจารณาว่าการกระทำที่ผู้กระทำได้กระทำลงไปนั้น ถ้าบุคคลที่เราสมมุติขึ้นมาตกอยู่ในภาวะ วิตั และพฤติกรรมเช่นเดียวกับผู้กระทำจะกระทำเช่นเดียวกับผู้กระทำหรือไม่ ดังนั้นในการกำหนดความผิดในกฎหมายจราจรก็เช่นเดียวกัน ที่ต้องกำหนดบทลงโทษให้เกิดความเกรงกลัวในการกระทำความผิดแม้ว่าไม่มีเจตนาก็ตาม รวมถึงควรพิจารณาว่าจะต้องมีการดำเนินการ หรือ มาตรการอย่างใดหรือไม่ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวในผลร้ายที่อาจจะเกิดขึ้น หรือ เกรงกลัวในบทลงโทษของกฎหมายถ้าฝ่าฝืน

2.2.5 ลักษณะความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

ลักษณะความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 สามารถแบ่งแยกลักษณะความผิดได้เป็น 2 ลักษณะ³⁶ ได้แก่

1) ความผิดที่มีลักษณะไม่ร้ายแรง

ความผิดประเภทนี้จะมีลักษณะที่เป็นกฎระเบียบที่ออกมาเพื่อความสะดวกลดภัยหรือความมีระเบียบในการจราจร โดยมีความมุ่งหมายที่จะยกระดับมาตรฐานความปลอดภัย และคุ้มครองประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ในการจัดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในรัฐเพื่อประโยชน์ทางปกครองบริหาร โดยที่พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มีลักษณะเป็นกฎหมายเทคนิค และ

³⁵ จตุรงค์ ศัดวงศ์. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 7. หน้า 22.

³⁶ สมพจน์ คำแก้ว. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 5. หน้า 25.

มีลักษณะเป็นความผิดเพราะกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นความผิดเล็กน้อย เกินกว่าที่จะถือว่าเป็นความผิดทางอาญา โดยแท้ การกระทำความผิดจึงเป็นการละเมิดต่อข้อตกลงทางสังคม

2) ความผิดที่มีลักษณะร้ายแรง

ความผิดประเภทนี้จะเป็นความผิดที่บัญญัติขึ้นมา เพื่อป้องกันอันตรายจากการกระทำที่มีลักษณะเป็นการก่ออันตรายต่อคุณธรรมทางกฎหมาย คือ ความปลอดภัยในการจราจร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับมาตรฐานความปลอดภัย และคุ้มครองประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ในการจัดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในรัฐเช่นเดียวกัน

กล่าวโดยสรุปแล้ว จากการศึกษาลักษณะความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เป็นความผิดประเภทที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด ไม่ได้เป็นความผิดในตัวเอง และส่วนใหญ่จะเป็นความผิดเล็กน้อย อีกทั้งผู้กระทำความผิดไม่ได้มีเจตนาชั่วร้ายในการกระทำแต่อย่างใด

2.2.6 สารสำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565

พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2565 ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 22 มิถุนายน 2566 นี้ โดยมีหลักการและเหตุผล คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้รัฐพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง ดังนั้นจึงสมควรกำหนดให้การกระทำความผิดในลักษณะที่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในกรณีที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรง และโดยสภาพไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือไม่มีผลกระทบต่อส่วนรวมอย่างกว้างขวาง เป็นความผิดทางพินัย โดยไม่ถือเป็นความผิดอาญา และให้กำหนดค่าปรับเป็นพินัย สำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามโดยไม่ถือเป็นโทษอาญา³⁷

คำว่า “พินัย” ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2555 หมายความว่า เงินค่าปรับ ที่จ่ายให้ทางราชการ ส่วน “ปรับเป็นพินัย” ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 หมายความว่า สั่งให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินที่กฎหมายกำหนด ซึ่งความผิดทางพินัย คือ การกระทำ หรืองดเว้นการกระทำ

³⁷ พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565

อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎหมายนั้นบัญญัติให้ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย³⁸

ดังนั้น “โทษปรับเป็นพินัย” จึงเป็นโทษอีกประเภทหนึ่ง แยกจากโทษอาญา และโทษปกครอง เพื่อใช้เป็นกฎหมายกลาง มุ่งหมายให้ใช้โทษปรับเป็นพินัย แก่การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในกรณีที่ไม่ร้ายแรง แทนการกำหนดให้เป็นโทษอาญา ถ้าผู้ถูกปรับเป็นพินัยชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ให้ความผิดทางพินัยเป็นอันยุติ โดยไม่มีการจำคุก หรือกักขังแทนค่าปรับ ไม่มีการบันทึกประวัติอาชญากรรม และในการชำระค่าปรับเป็นพินัยสามารถชำระผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

ทั้งนี้พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 มาตรา 9 ระบุว่า ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัย ให้พิจารณาให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้³⁹

1) ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนหรือสังคมจากการกระทำ ความผิด ทางพินัย และพฤติกรรมอื่นอันเกี่ยวกับสภาพความผิดทางพินัย

2) ความรู้ผิดชอบ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม การกระทำ ความผิดซ้ำ และสิ่งอื่นที่ปวงเกี่ยวกับผู้กระทำ ความผิดทางพินัย

3) ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำ ความผิดทางพินัยหรือบุคคลอื่นได้รับจากการกระทำ ความผิด ทางพินัย หน้า 24 เล่ม 139 ตอนที่ 66 ก ราชกิจจานุเบกษา 25 ตุลาคม 2565 (4) สถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำ ความผิดทางพินัย ในการชำระค่าปรับเป็นพินัย

สำหรับข้อดีของโทษปรับทางพินัยก็คือ การเปลี่ยนการลงโทษ จากการทำผิดทางอาญา ที่ไม่รุนแรง ไม่มีโทษถึงจำคุก ให้เป็นโทษปรับทางพินัย ซึ่งเป็นผลดีหลายประการ เช่น⁴⁰

1) ไม่ถูกบันทึกประวัติอาชญากรรม ไม่ต้องพิมพ์ลายนิ้วมือให้เสียประวัติ เสียชื่อเสียง กระทบต่อหน้าที่การงาน

2) รับโทษปรับอย่างเดียว โดยไม่มีการกักขังระหว่างพิจารณาคดี ไม่ต้องเป็นภาระ ในการประกันตัว

³⁸ สำนักงานตุลาการทหาร กรมพระธรรมนูญ. (2566). *การจัดการความผิดของ ธน. ประจำปี 2566: การปรับเป็น พินัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานตุลาการทหาร กรมพระธรรมนูญ.

³⁹ พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565. มาตรา 9.

⁴⁰ ประชาชาติธุรกิจ. (2565). *เปิดบัญชีรายชื่อกฎหมาย 204 ฉบับ ปรับเป็นพินัย ไม่ถือเป็นโทษอาญา*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.prachachat.net/general/news-1098135>. [2566, 5 มิถุนายน].

3) ค่าปรับสามารถผ่อนชำระได้ หรือเลือกทำงานบริการสังคมแทนก็ได้

4) ศาลอาจพิจารณาค่าปรับ หรือเพียงตักเตือน โดยไม่ต้องปรับได้ หากเป็นการทำผิด เพราะความยากจน โดยศาลจะคำนึงถึงพฤติกรรมการกระทำผิดและสถานะทางเศรษฐกิจด้วยเสมอ

โดยสรุปแล้วพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 กำหนดมาตรการใหม่ ที่เรียกว่า “การปรับเป็นพินัย” ซึ่งมีใช้การลงโทษปรับในทางอาญา แต่เป็นมาตรการปรับสำหรับผู้ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรงและไม่กระทบโดยตรงต่อความสงบเรียบร้อยหรือความปลอดภัย ของประชาชน นอกจากนี้ยังได้นำการปรับเป็นพินัยมาใช้แทนโทษปรับทางปกครอง เพื่อให้ระบบการลงโทษปรับมีมาตรฐานเดียวกันด้วย

2.3 การบังคับใช้กฎหมายจราจร

2.3.1 ความหมายการบังคับใช้กฎหมายจราจร

การบังคับใช้กฎหมายโดยทั่วไป หมายถึง การนำกฎหมายมาบังคับใช้เพื่อควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคม โดยการดำเนินการอย่างเป็นทางการต่อเนื่อง และสัมพันธ์กันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมของรัฐ ได้แก่ การดำเนินการในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจในการรักษากฎหมาย ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนจะต้องสืบสวน สอบสวน และจับกุมผู้กระทำความผิดต่อสังคมให้พนักงานทำหน้าที่ฟ้องร้องคดี ศาลยุติธรรมจะทำหน้าที่พิจารณา และตัดสินคดี และมีพนักงานราชทัณฑ์ทำหน้าที่ควบคุม คမ်းขังตามที่ศาลลงโทษ โดยมีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน รวมทั้งมาตรการอันเป็นหลักประกันในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมาย และระบบงานยุติธรรมของรัฐทั้งระบบสามารถอำนวยความสะดวก และตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาสังคมได้⁴¹

สำหรับการบังคับใช้กฎหมายจราจร หมายถึง การบังคับด้วยกฎหมายให้ผู้ขับขี่ และผู้ใช้ทาง ได้ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับที่เกี่ยวกับการจราจร เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม และเป็นการสร้างวินัยให้กับผู้ขับขี่และผู้ใช้ทาง โดยมีจุดประสงค์เพื่อที่จะเป็นการข่มขู่มากกว่าจะเป็นการแก้แค้นบุคคลผู้ซึ่งกระทำความผิด⁴²

⁴¹ เซาว์ ผอมนะ. (2548). *ยุทธศาสตร์การบังคับใช้กฎหมายในการกระทำความผิดกฎหมายจราจร: ศึกษากรณีจังหวัดหนึ่งภูมิภาคใต้*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. หน้า 37.

⁴² พิษณะ เทียวเปลื้อง. อ่างแล้ว เจริญรถที่ 23. หน้า 18.

ทั้งนี้ ระเบียบวินัยจรรยาบรรณถือว่ามีส่วนสำคัญในการควบคุมผู้ขับขี่และผู้ใช้ทางให้ปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งหากคนในสังคมมีระเบียบวินัย พร้อมทั้งปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด จะส่งผลให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า และเกิดความสงบสุขภายในสังคม อย่างไรก็ตาม ถ้าคนในสังคมต่างปฏิบัติตนตามความต้องการของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงกฎระเบียบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม ย่อมส่งผลให้กฎหมายไร้ความศักดิ์สิทธิ์ (Weak and Inefficiency of Law)⁴³

กล่าวโดยสรุปแล้ว การบังคับใช้กฎหมายจรรยาบรรณ คือการบังคับด้วยกฎหมายให้ผู้ขับขี่และผู้ใช้ทางได้ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับที่เกี่ยวกับการจราจร เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ดังนั้นการทำให้ผู้ขับขี่และผู้ใช้ทางยอมรับและปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดจึงถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการบังคับใช้กฎหมายจรรยาบรรณ

2.3.2 แนวทางการบังคับใช้กฎหมายจรรยาบรรณ

กฎหมายจรรยาบรรณมีแนวทางในการบังคับใช้ที่มุ่งเน้นการลงโทษ ซึ่งเป็นแนวความคิดของสำนักความคิดทางอาชญาวิทยา สำนักคลาสสิก ซึ่งเชื่อว่าคนกระทำความผิดเพราะไม่เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย หรือบทลงโทษทางกฎหมาย เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ หรือบทลงโทษไม่มีความเหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำ ส่งผลให้กฎหมาย และบทลงโทษทางกฎหมายไม่มีความสามารถในการข่มขู่ หรือยับยั้งให้คนไม่กล้ากระทำความผิดได้ ซึ่งขัดกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดพร้อมเสี่ยงที่จะตัดสินใจกระทำความผิด เพราะมนุษย์มีเจตจำนงอิสระ คือ มีเหตุผลที่จะไตร่ตรองถึงผลดี หรือผลเสียจากการกระทำความผิดของตนเอง โดยเมื่อพิจารณาถึงบทลงโทษ หรือผลเสีย ที่ได้รับจากการกระทำความผิดพบว่า น้อยกว่าผลดีที่จะได้รับ ผู้กระทำความผิดก็พร้อมที่จะเลือกลงมือกระทำความผิด แต่ถ้าพิจารณาแล้วพบว่าผลดีน้อยกว่าผลเสียที่ได้รับก็จะเลือกไม่กระทำความผิด⁴⁴

ทั้งนี้ถ้าการบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ อาจส่งผลให้ผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิดมากกว่าโอกาสที่จะถูกลงโทษ จึงเป็นสาเหตุให้ผู้กระทำความผิดเลือกที่จะกระทำความผิด โดยไม่คำนึงถึงผลของการกระทำ หรือเกรงกลัวต่อกฎหมาย ดังนั้นการป้องกันการกระทำความผิดตามแนวทางการบังคับใช้กฎหมายต้องทำให้การบังคับใช้กฎหมาย

⁴³ เอกรัตน์ โลหะ. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 2. หน้า 19.

⁴⁴ ชยุดพล รังกาแกม. (2544). *ประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการสวมหมวกนิรภัย: ศึกษาเฉพาะกรณีสถานีตำรวจนครบาลพลับพลาไชย 2*. สารนิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 9-12.

มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว และไม่กล้าเสี่ยงที่จะกระทำความผิด อันเนื่องมาจากกฎหมายสามารถข่มขู่ และยับยั้งให้ผู้คิดที่จะกระทำความผิดไม่กล้ากระทำความผิด

สำหรับวิธีในการที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ก็โดยผ่านการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม ซึ่งหมายความถึงหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาล รวมถึงราชทัณฑ์ ต้องประสานงานกันในการที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความแน่นอน รวดเร็ว เสมอภาค และมีโทษที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้กฎหมายมีผลในการข่มขู่ยับยั้งให้คนเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด

กล่าวโดยสรุปแล้วแนวทางในการบังคับใช้ของกฎหมายจรรยาบรรณมุ่งเน้นไปที่การลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งกฎหมายจะมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับการกำหนดบทลงโทษให้มีความเหมาะสมกับการกระทำความผิด เพื่อให้กฎหมายมีผลในการข่มขู่และยับยั้งให้คนเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าเสี่ยงในการที่จะกระทำความผิด

2.3.3 การพิจารณาการบังคับใช้กฎหมายจรรยาบรรณ

การพิจารณาการบังคับใช้กฎหมาย สามารถแยกได้ 4 กรณี⁴⁵ ได้แก่

1) การบังคับใช้กฎหมายต้องมีความแน่นอน

การบังคับใช้กฎหมายต้องมีความแน่นอน หมายความว่า เมื่อมีการกระทำความผิด ผู้ที่กระทำความผิดต้องมีโอกาสที่จะถูกจับกุม และถูกลงโทษ หากผู้กระทำความผิดสามารถหลีกเลี่ยงการถูกจับกุม และถูกลงโทษไปได้แล้ว จะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย พร้อมทั้งกล้าที่จะเสี่ยงต่อการกระทำความผิด เนื่องประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิด มีมากกว่าผลเสียที่อาจจะได้รับหรืออาจไม่ได้รับเลยก็ย่อมได้

2) การบังคับใช้กฎหมายต้องมีความรวดเร็ว

การบังคับใช้กฎหมายต้องมีความรวดเร็ว หมายความว่า ภายหลังจากที่ผู้กระทำความผิดได้มีการลงมือกระทำความผิดแล้ว จะต้องมีการจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้คนในสังคมเห็นผลที่เกิดขึ้น และเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะกระทำความผิด ซึ่งถ้าเกิดมีการกระทำความผิดขึ้น และใช้ระยะเวลาในการจับกุมผู้กระทำความผิด เช่น เหตุการณ์ผ่านมาแล้ว 3-4 ปี ถึงจะสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้ ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพของกฎหมายในการข่มขู่ยับยั้งการกระทำความผิดให้ลดน้อยลง เนื่องจากคนจะไม่สามารถเห็นตัวอย่าง หรือผลร้ายที่ได้รับจากการกระทำความผิด เช่น กรณีขับรถชนผู้อื่นจนถึงแก่ความตาย และถูก

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10-12.

นำเสนอข่าวอย่างแพร่หลาย แต่ใช้ระยะเวลา นานกว่า 1 ปี ในการจับกุมผู้กระทำความผิด หรือไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างทันที่ ย่อมส่งผลให้ผู้คนลืมเหตุการณ์ ดังกล่าว ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการข่มขู่ ยับยั้ง ของการบังคับใช้กฎหมายลดน้อยลง

3) การบังคับใช้กฎหมายต้องยึดหลักเสมอภาค

การบังคับใช้กฎหมายต้องยึดหลักเสมอภาค หมายความว่า การบังคับใช้กฎหมายจะต้องไม่มีการคำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องของฐานะทางสังคม เชื้อชาติ ศาสนา ตำแหน่งหน้าที่ และอื่น ๆ หรือกล่าวคือ การบังคับใช้กฎหมายด้วยความเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ซึ่งการเลือกปฏิบัติเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประสิทธิภาพของกฎหมายในการข่มขู่ ยับยั้งผู้กระทำความผิดลดน้อยลง

ทั้งนี้การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เท่าเทียมกัน ย่อมส่งผลให้ประสิทธิภาพในการข่มขู่ ยับยั้งลดน้อยลง อันเป็นผลเนื่องมาจากผู้ที่ได้รับการข่มขู่ในการถูกจับกุมลงโทษ หรือผู้ที่คิดว่าตนเองมีโอกาสที่จะไม่เกรงกลัวต่อการกระทำความผิด เพราะคิดว่าเมื่อทำความผิดแล้วจะสามารถ หลุดรอดหรือได้รับการละเว้นในการบังคับใช้กฎหมายได้ นอกจากนี้การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เท่าเทียมกันยังเป็นการเปิดช่องทางให้มีข้อยกเว้น หรือข้อแก้ตัวในการหลบหนีจากการดำเนินคดีลงโทษได้ซึ่งผลที่ตามมาคือทำให้คนไม่เกรงกลัวการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมาย และการลงโทษจะต้องกระทำอย่างเท่าเทียม และเสมอภาคกัน โดยไม่คำนึงผู้กระทำความผิด แต่จะคำนึงถึงการกระทำความผิดเพียงอย่างเดียว

4) การบังคับใช้กฎหมายจะต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสม

บทลงโทษเป็นสิ่งที่กำหนดได้ว่า การบังคับใช้กฎหมายจะมีผลในการข่มขู่ หรือยับยั้งการกระทำความผิดหรือไม่ เนื่องจากถ้าเป็นบทลงโทษที่ไม่รุนแรง หรือเป็นบทลงโทษที่เบาเกินไป ย่อมส่งผลให้คนไม่เกิดความเกรงกลัว และพร้อมที่จะกระทำความผิด เพราะผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิดจะมีมากกว่าผลร้ายที่ได้รับจากการถูกลงโทษ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่คุ้มค่าต่อการเสี่ยงที่จะกระทำความผิด

สำหรับโทษที่จะลงนั้น จะต้องมากพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิด เกิดความรู้สึกสูญเสียเกินกว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิด ดังนั้นการที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีผลทำให้เกิดความเกรงกลัวจะต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสมกับความผิด คำว่า “เหมาะสม”

หมายความว่า โทษที่จะลงจะต้องไม่เบาจนเกินไป และไม่หนักจนเกินไป เพราะหากการบังคับใช้กฎหมายมีบทลงโทษที่หนักเกินความเหมาะสม จะก่อให้เกิดผลเสีย 3 ประการ⁴⁶ ดังนี้

(1) ทำให้ผู้เสียหายหรือเหยื่อได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิดรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้ เพราะผู้กระทำความผิดจะพยายามปกปิดการกระทำความผิดของตน มิให้มีผู้ล่วงรู้หรือมีพยานรู้เห็น เช่น ในกรณีที่มีโทษประหารชีวิตสำหรับคดีข่มขืน ผู้กระทำความผิดก็จะไม่ข่มขืนเพียงอย่างเดียว แต่จะฆ่าเหยื่อเพื่อปกปิดความผิดของตนด้วย เพราะถึงอย่างไรการกระทำผิดแต่เพียงการข่มขืนก็ต้องถูกลงโทษประหารชีวิตอยู่แล้ว การฆ่าเหยื่ออาจทำให้หลุดรอดได้ เป็นต้น

(2) ทำให้ผู้กระทำความผิด มีโอกาสหลุดรอดจากการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมได้มากขึ้น เพราะยังมีโทษรุนแรงมากขึ้นเท่าไร ก็ยังต้องการพยานหลักฐานที่มั่นคงในการที่จะลงโทษจำเลยมากขึ้นเท่านั้น หากพยานหลักฐานไม่เพียงพอ ก็จะทำให้จำเลยมีโอกาสหลุดรอดจากการถูกพิพากษาลงโทษได้ เพราะศาลจะถือคติ “ปล่อยคนผิดสิบคน ดีกว่าเอาคนบริสุทธิ์มาลงโทษเพียงคนเดียว” ดังนั้น ถ้าไม่มีพยานหลักฐานที่แน่นหนาจริง ๆ ก็จะเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดหลุดรอดไปได้ และยังโทษหนักเท่าใดก็ยิ่งต้องการพยานหลักฐานมากยิ่งขึ้น และยังมีโอกาสหลุดรอดมากขึ้น

(3) ทำให้เกิดการกลั่นแกล้งโดยการโยนความผิดให้ผู้อื่น เพื่อให้ผู้อื่นรับโทษหนักแทนการลงมือกระทำความผิดเอง เช่น ในบางประเทศการพกอาวุธปืนมีโทษหนักถึงประหารชีวิต ดังนั้นหากต้องการเอาชีวิตผู้อื่นก็เพียงกลั่นแกล้งให้มีการนำอาวุธปืนติดตัวไปเท่านั้นซึ่งจะเห็นได้ว่าการมีบทลงโทษที่เบาเกินไป ก็จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีผลในการข่มขู่และยับยั้งแต่ในขณะเดียวกันการมีบทลงโทษที่หนักเกินไป ก็จะทำให้เกิดผลเสียที่เป็นผลกระทบทำให้การบังคับใช้กฎหมายคือยประสิทธิภาพลง ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายจะมีผลในการข่มขู่ยับยั้งและมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสม

กล่าวโดยสรุปแล้ว จากการศึกษาการพิจารณาการบังคับใช้กฎหมายจราจรแล้ว พบว่าการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพจะต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสม พร้อมทั้งต้องมีความรวดเร็ว แน่นนอน และเสมอภาค เนื่องจากการกำหนดโทษที่เบา หรือหนักเกินไปจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายคือยประสิทธิภาพลง ไม่อาจมีผลในการข่มขู่ ยับยั้งการกระทำความผิดได้ ดังนั้นการพิจารณาการบังคับใช้กฎหมายจราจรถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาจราจร เนื่องจากการบังคับด้วยกฎหมายให้ผู้ขับขี่และผู้ใช้ทางได้ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับ

⁴⁶ จูริรัตน์ ประยูรฉัตรพันธ์. (2539). *การแก้ไขปัญหาการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่ในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 53-54.

การจราจร เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม และเป็นการสร้างวินัยให้กับผู้ขับขี่และผู้ใช้ทาง
อย่างไรก็ตาม การที่จะทำให้มีการบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ กระบวนการยุติธรรมจะต้องมี
บทบาทอย่างมาก ในการทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความแน่นอน รวดเร็ว เสมอภาค และ
เหมาะสม

2.3.4 การดำเนินการบังคับใช้กฎหมายจราจร

การดำเนินการบังคับใช้กฎหมายจราจรเป็นการดำเนินการของหน่วยงานรัฐในการรักษา
ความปลอดภัย และอำนวยความสะดวกในการใช้รถใช้ถนน ตลอดจนจับกุมผู้กระทำความผิด
กฎจราจรมาลงโทษ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ⁴⁷ ได้แก่

1) การบังคับใช้กฎหมายในระยะก่อนการกระทำความผิด

การบังคับใช้กฎหมายจราจรในระยะก่อนการกระทำความผิด หมายถึง การรักษาให้มี
การปฏิบัติตามกฎหมาย ในลักษณะการป้องกันการกระทำความผิด หรือการฝ่าฝืนกฎหมาย
โดยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตามอำนาจ และหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ ได้แก่ เจ้าพนักงาน
ตำรวจ และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ที่กฎหมายให้อำนาจ

นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายจราจรในระยะก่อนการกระทำความผิด เป็นการ
ดำเนินการรักษากฎหมาย โดยเจ้าพนักงานจราจรและพนักงานเจ้าหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงาน
ของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจตรา ดูแล จัดการ และควบคุมการจราจร ให้ผู้ขับขี่และผู้ใช้ทาง
ได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพื่อให้เกิดความปลอดภัยและสะดวกในการจราจร
ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

(1) ตรวจตรา ดูแล และกวดขัน ให้เจ้าของหรือผู้ขับขี่ได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติของ
กฎหมายจราจร

(2) อำนวยความสะดวกในการจราจร และควบคุมระบบการจราจรให้เคลื่อนไป
อย่างต่อเนื่อง

(3) ออกประกาศ ข้อบังคับ ระเบียบการจราจร เพื่อให้เกิดความสะดวกและปลอดภัย
ในการจราจร หรือดำเนินการอื่น ๆ ตามที่กฎหมายให้อำนาจ เช่น การกำหนดให้พื้นที่ของเอกชน
ที่เปิดให้ประชาชนใช้เป็นทาง การห้ามรถ คนเดินเท้าเดินทาง ห้ามหยุดหรือจอดรถ ห้ามเลี้ยวกลับ
รถหรือถอยหลัง หรือกำหนดให้รถเดินได้ทางเดียวในทางสายใด หรือเฉพาะตอนใด ช่วงระยะเวลา
ที่เห็นสมควร และจำเป็นเกี่ยวกับการจราจร เมื่อมีเหตุฉุกเฉินหรืออุบัติเหตุ ทำให้ไม่ปลอดภัย
หรือไม่สะดวกในการจราจรในบริเวณนั้น

⁴⁷ เชาวน์ ผอมมะ. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 41. หน้า 38-39.

(4) ออกประกาศ ข้อบังคับ ระเบียบการจราจร เพื่อบังคับในทางสายใด หรือ เฉพาะทางตอนใด เช่น การกำหนดอัตราความเร็วของรถในทางภายในอัตราที่กำหนดใน กฎกระทรวง

(5) ตรวจ หรือทดสอบ หรือสั่งให้ได้รับการตรวจ หรือทดสอบ ในกรณีที่มีเหตุ อันควรเชื่อว่าผู้ขับขี่รถเสียหายเสพติดให้โทษ หรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท

2) การบังคับใช้กฎหมายภายหลังการกระทำผิด

เนื่องจากความผิดตามกฎหมายจราจรส่วนใหญ่ มีลักษณะความผิดเล็กน้อยไม่ใช่ ความผิดอาญาโดยแท้ และเป็นความผิดที่กฎหมายบัญญัติขึ้นมา เพื่อวัตถุประสงค์ให้เกิด ความสะดวกและความปลอดภัยในการจราจร ดังนั้นกฎหมายจราจรจึงมีลักษณะเฉพาะ และมีกระบวนการวิธีพิจารณาคดีที่รวบรัดเป็นพิเศษ ซึ่งจะมีความแตกต่างจากกระบวนการวิธีพิจารณา คดีอาญาโดยทั่วไป จากลักษณะความผิดดังกล่าวในแต่ละประเทศจึงได้บัญญัติวิธีพิจารณาเฉพาะ สำหรับความผิดที่เกี่ยวกับการจราจรไว้เป็นพิเศษ เพื่อให้มีความสะดวก รวดเร็ว และประหยัด ค่าใช้จ่าย โดยลดขั้นตอนตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยทั่วไปลง และมีบทบังคับที่เร่งรัด พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้รีบดำเนินการเพื่อประโยชน์ของรัฐ และคดีส่วนใหญ่ไม่มีผู้เสียหาย นอกจากนี้ในบางประเทศได้มีความพยายามที่จะนำวิธีการในทางบริหารมาช่วยในการดำเนินการ กับความผิดเล็กน้อยเหล่านี้ โดยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและสอดคล้องกับความ มุ่งหมายในทางบริหารนอกเหนือจากการใช้องค์กรตุลาการ

กล่าวโดยสรุปแล้ว จากการศึกษาการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายจราจรพบว่า การบังคับ ใช้กฎหมายสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ คือก่อนการกระทำผิด และหลังการกระทำ ความผิด ดังนั้นการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายจราจรที่ดีควรเป็นการบังคับใช้ก่อนการกระทำ ความผิด เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำผิด หรือการฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งจะส่งผลให้เกิด ความปลอดภัยและสะดวกในการจราจรแก่ผู้ขับขี่และผู้ใช้งาน

2.3.5 การบังคับใช้กฎหมายจราจรของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

เจ้าหน้าที่ตำรวจในฐานะเป็นผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจราจร จะต้องหามาตรการกวดขันมิให้ผู้ขับขี่และผู้ใช้งานฝ่าฝืนกฎจราจร เพื่อเป็นการรักษาความศักดิ์สิทธิ์ ของกฎหมาย โดยการนำกฎหมายที่มีอยู่แล้วมาปฏิบัติให้เคร่งครัดยิ่งขึ้น ด้วยความซื่อตรงต่อหน้าที่ ซึ่งหากปล่อยปละละเลยให้การละเมิดกฎจราจรแล้ว อาจเกิดอุบัติเหตุ สร้างความเสียหายให้แก่ชีวิต และทรัพย์สิน รวมทั้งทำให้เกิดการจราจรติดขัดโดยไม่จำเป็นอีกด้วย⁴⁸

⁴⁸ เชาวน์ ผอมนะ. อ่างแล้ว เริงจรรถที่ 41. หน้า 19.

การบังคับใช้กฎหมายจราจรของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นความพยายามที่จะควบคุมบุคคลทั่วไปให้ปฏิบัติตามกฎจราจร อย่างไรก็ตามการบังคับใช้กฎหมายถือเป็นส่วนหนึ่งของการให้ความรู้แก่บุคคลทั่วไปด้วยเช่นกัน ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายจึงไม่ได้มีความหมายเพียงการใช้มาตรการลงโทษ เช่น การปรับ การจับกุม และการดำเนินคดีอาญาเท่านั้น แต่มีความหมายรวมถึงการสอดส่องตรวจตราโดยสายตรวจจราจร ทั้งในและนอกเครื่องแบบ การว่ากล่าวตักเตือน ตลอดจนการฝึกอบรมแก่ผู้ละเมิดกฎหมายจราจรด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจยังมีภารกิจหน้าที่พื้นฐาน 3 ประการ⁴⁹ ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติเป็นประจำในการควบคุมการจราจรเพื่อควบคุมการจราจรให้มีความเป็นระเบียบ ปลอดภัย และคล่องตัว ได้แก่

- 1) การสืบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับอุบัติเหตุจราจร
- 2) การกำกับดูแลการจราจร
- 3) การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการจราจร

อย่างไรก็ตาม สังคมไทยยังยึดติดอยู่กับระบบอุปถัมภ์ กฎหมายความผิดที่เกี่ยวกับผู้ฝ่าฝืนกฎจราจรยังถือว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยจึงใช้ระบบอุปถัมภ์ ในการผ่อนผันผู้ทำผิด จึงทำให้เกิดการไม่เข็ดหลาบ เช่น กรณีผู้ขับรถจอดรอในที่ห้ามจอดทำให้เกิดการจราจรติดขัดในภาพรวมแต่ผู้ที่ฝ่าฝืนและทำผิดอาจได้รับการผ่อนผัน หรือไม่ถูกลงโทษ แต่ในทางสังคมทำให้เกิดการเสียหายของประชาชนโดยรวมที่ทำให้เสียเวลาในการจราจรติดขัด ส่งผลให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอีกส่วนหนึ่งด้วย

2.4 โทษและมาตรการลงโทษตามกฎหมายจราจร

กฎหมายจราจรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน พ.ศ. 2522 บัญญัติขึ้นมาเพื่อประสงค์ในความสะดวกและความปลอดภัยในการจราจร เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดมาตรการโทษไว้ดังนี้⁵⁰

- 1) มาตรการโทษที่เป็นทางอาญา : การที่รัฐได้บัญญัติกฎหมายขึ้นก็เพื่อจะใช้กฎหมาย

⁴⁹ เชาวน์ ผอมชนะ. อ่างแล้ว เจริญรถที่ 41. หน้า 20.

⁵⁰ นรวัดน์ รามฤทธิ์. (2546). *ปัจจัยที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมายจราจรของตำรวจจราจร ศึกษากรณีกองบังคับการตำรวจนครบาล 6*. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 21.

เป็นเครื่องมือในการรักษาความสงบเรียบร้อย และการลงโทษเป็นเครื่องส่งเสริมประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งตามกฎหมายจราจรได้บัญญัติขึ้นมาเพื่อความสะดวกและความปลอดภัยในการจราจร ซึ่งมาตรการโทษที่เป็นโทษทางอาญา มีดังนี้ คือ

(1) โทษจำคุก

โทษจำคุก หมายถึง การนำตัวผู้กระทำความผิดซึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไปควบคุมตัวไว้ในเรือนจำหรือทัณฑสถาน การลงโทษจำคุกเป็นมาตรการที่ใช้เพื่อจำกัดเสรีภาพของผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นวิธีการที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้โทษจำคุกเน้นให้ผู้กระทำความผิดสำนึกในความผิด โดยมีหลักของการแก้แค้น การยับยั้ง การป้องกัน และการแก้ไขผู้กระทำความผิดประกอบกัน

โทษจำคุกในความผิดเกี่ยวกับการจราจร เป็นโทษที่มีอัตราการจำคุกเพียงเล็กน้อย แม้ส่วนใหญ่ศาลจะพิจารณาพิพากษาจำคุก แต่ก็มีการรอลงอาญาไว้ ซึ่งความผิดของโทษจำคุกมีตั้งแต่จำคุกไม่เกิน 1 เดือนจนถึงโทษสูงสุดคือ จำคุกไม่เกิน 10 ปี

(2) โทษปรับ

กฎหมายจราจรจะเน้นเรื่องของการใช้โทษปรับเป็นหลักในการลงโทษผู้กระทำความผิด เนื่องจาก กฎหมายถือว่าความผิดฐานฝ่าฝืนกฎหมายจราจรนั้นเป็นความผิดเล็กน้อย และโอกาสที่ผู้ขับขี่และผู้ใช้ทางจะตัดสินใจเข้าไปกระทำความผิดกฎหมายนั้นมีมาก จึงได้กำหนดโทษปรับไว้เป็นส่วนใหญ่ โดยได้บัญญัติอัตราค่าปรับไว้เป็นช่วงกว้าง ๆ โดยได้ให้พนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจในการเปรียบเทียบปรับตามความเหมาะสมแก่ความผิด และตามที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาของศาล

2) มาตรการโทษที่ไม่ใช่โทษทางอาญา : เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานจราจรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการเสริมเพื่อให้ผู้กระทำความผิดตระหนักถึงโทษที่จะได้รับจากการกระทำความผิดกฎหมายมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงได้กำหนดมาตรการในการเสริมการติดรอนสิทธิของผู้กระทำผิดกฎหมาย

การติดรอนสิทธิของผู้กระทำผิดกฎหมาย ได้แก่ การสั่งยึดใบอนุญาตขับขี่ การสั่งพักการใช้ใบอนุญาต หรือคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ของผู้กระทำผิด โดยเจ้าพนักงานหรือโดยคำพิพากษาของศาลแล้วแต่กรณี⁵¹ แม้การติดรอนสิทธิของผู้กระทำผิดจะมีวัตถุประสงค์เพื่อทำโทษแต่ก็ไม่เป็นโทษตามกฎหมายอาญา และเป็นเพียงสภาพบังคับ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยโดยการทำให้ผู้กระทำผิดไม่สามารถใช้รถในระหว่างที่ถูกลงโทษ จึงเป็นการช่วยสังคมให้ปลอดภัย

⁵¹ สมพจน์ คำแก้ว. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 5. หน้า 31-33.

จากอันตรายที่จะเกิดจากการจับขี้รถของผู้ที่ถูกลงโทษ ซึ่งการลงโทษด้วยวิธีการนี้จึงช่วยเสริมสร้างการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุปแล้วจากการศึกษาโทษและมาตรการบังคับตามกฎหมายจรรยาบรรณ ส่วนใหญ่จะเน้นที่การลงโทษปรับ ซึ่งการลงโทษดังกล่าวในปัจจุบันนั้นยังไม่สามารถแก้ปัญหาการไม่เคารพและปฏิบัติตามกฎจรรยาบรรณของประชาชนได้อย่างเด็ดขาด ดังนั้นควรจะนำมาตรการลงโทษโดยการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย และวิธีการจับขี้รถที่ถูกต้อง เช่น การให้ผู้กระทำความผิดไปฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่ขนส่งเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายจรรยาบรรณ เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด มาใช้บังคับให้เกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น อันจะเป็นการช่วยส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายจรรยาบรรณให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับกฎหมายจรรยาบรรณ

2.5.1 ทฤษฎีเจตจำนงอิสระ (Free Will Theory)

เจตจำนงอิสระ (Free Will) คืออิสระและความสามารถในการเลือกระหว่างการกระทำมากกว่าหนึ่งอย่าง โดยไม่ต้องมีใครหรืออะไรมาบังคับและกำหนดการกระทำ⁵² โดยมีนักปรัชญาที่ได้แสดงความเห็นเอาไว้เกี่ยวกับเรื่องเจตจำนงอิสระไว้แตกต่างกัน 3 กลุ่ม⁵³ คือ

1) กลุ่มเหตุวิสัย (Determinism)

นักปรัชญากลุ่มนี้มีความเห็นว่า เหตุการณ์ทุกอย่างในธรรมชาติเกิดขึ้น โดยสอดคล้องกับกฎทางกายภาพ เช่นเดียวกันนี้การกระทำทุกอย่างของมนุษย์ล้วนแล้วแต่มีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ภายในและภายนอกตัวเรา ไม่มีการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ที่เป็นอิสระ⁵⁴ ดังนั้นเมื่อมนุษย์ไม่มีเจตจำนงอิสระในการตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ เพราะว่าการตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นจากการได้รับอิทธิพลจากสิ่งรอบตัวมาเป็นตัวกำหนดให้ต้องตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่ามนุษย์ไม่มีความเป็นอิสระในการ

⁵² ไทเกอร์ Tiger Rattana. (2565). *Will คืออะไร? มีจริงหรือเปล่านะ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://faithandbacon.com/free-will/>. [2565, 18 พฤศจิกายน].

⁵³ วรยุทธ ศรีวรกุล. (2538). เจตจำนงเสรีและเหตุสุวิสัย: เส้นขนานที่พบกันได้?. *วารสารธรรมศาสตร์*, 24 (1), หน้า 145- 156.

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

ตัดสินใจที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง เนื่องจากมีปัจจัยภายนอกมาเป็นตัวกำหนดให้กระทำหรือเป็นเหตุให้ตัดสินใจ⁵⁵

แนวความคิดดังกล่าวนี้เป็นแบบจักรกล (Mechanism) คือเชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติดำเนินไปตามกฎกลศาสตร์ โดยเชื่อว่าเหตุการณ์อย่างหนึ่งเกิดขึ้น เพราะมีเหตุการณ์อีกอย่างหนึ่งมากระทำต่อเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ไม่ได้เกิดขึ้นมาลอย ๆ โดยปราศจากสาเหตุ หรือกล่าวได้ว่า เหตุการณ์ทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นล้วนแต่มีสาเหตุในการเกิดขึ้นทั้งนั้น เช่น ฝนตกน้ำจึงท่วม เป็นต้น ดังนั้นเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ไม่ได้เกิดขึ้นมาลอย ๆ จะต้องมียุทธศาสตร์ล่วงหน้ามาก่อนเสมอ ในกรณีของมนุษย์ก็เช่นกัน มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ย่อมเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ การเลือกตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ ของมนุษย์แต่ละครั้งจึงต้องมีสาเหตุนำหน้ามาก่อนเสมอ ซึ่งก็คือความประสงค์หรือจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ล่วงหน้านั่นเอง⁵⁶

ดังนั้นกลุ่มเหตุวิสัย แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ไม่มีเสรีภาพในการตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ เพราะการกระทำทุกอย่างของมนุษย์ถูกกำหนดโดยสภาพแวดล้อม นั่นคือมนุษย์เราไม่มีเจตจำนงเสรี

2) กลุ่มอิสรวิสัย (Indeterminism)

นักปรัชญาในกลุ่มนี้มีแนวความคิดว่า การที่มนุษย์เลือกตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ แม้ว่าในบางครั้ง หรือหลาย ๆ ครั้งก็ตามที่ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม แต่ก็ไม่ใช่จะเป็นทุกครั้งไป ซึ่งสังเกตได้จากบางครั้ง หรือหลายครั้งที่ไม่มียุทธศาสตร์มาบังคับหรือกำหนดการกระทำของมนุษย์ การที่มนุษย์สามารถตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ เองโดยไม่มีใครบังคับ หรือไม่มีอะไรเป็นเครื่องกำหนดนั้น แสดงให้เห็นว่าคนเรามีเจตจำนงอิสระ⁵⁷

ดังนั้น เมื่อมนุษย์มีการเลือกตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ผลจึงตามมว่า มนุษย์จะเลือกทำดีหรือทำชั่วก็ได้ ด้วยเหตุนี้จึงต้องรับผิดชอบการกระทำของตนเอง เมื่อมนุษย์ตัดสินใจทำชั่ว แสดงว่าเขาเลือกที่จะทำตามสัญชาตญาณและความปรารถนาของเขา แต่เมื่อตัดสินใจทำดี แสดงว่าเขาเลือกที่จะทำตามความเชื่อของเขาในทางด้านศีลธรรม เมื่อมนุษย์มีเสรีภาพในการกระทำมนุษย์จะโยนความรับผิดชอบให้ใครไม่ได้⁵⁸

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 148.

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

⁵⁸ วรยุทธ ศรีวรกุล. อ่างแล้ว เริงอรรถที่ 53. หน้า 150.

นอกจากนี้ถ้ามนุษย์ไม่มีเจตจำนงอิสระ การยกย่องสรรเสริญและการตำหนิติเตียนก็จะไร้ความหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงโทษผู้กระทำความผิดจะทำได้ ถ้าเรายอมรับว่าเขาถูกบังคับให้ทำชั่ว การยอมรับเรื่องการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นการแสดงถึงว่าเขาต้องรับผิดชอบการกระทำของเขา เนื่องจากเขาเป็นผู้กระทำเองทั้ง ๆ ที่เขาอาจหลีกเลี่ยงไม่กระทำเช่นนั้นก็ได้ แต่ที่เขาหลีกเลี่ยงไม่ ซึ่งก็คือการยอมรับว่ามนุษย์มีเจตจำนงอิสระหรือมีอิสระในการตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ⁵⁹

3) กลุ่มสมนัยวิสัย (Compatibilism)⁶⁰

นักปรัชญาในกลุ่มนี้มีแนวความคิดว่า การกระทำที่อิสระ หรือไม่ได้ถูกกำหนดโดยสาเหตุ เป็นการกระทำที่หละหลวม หรือไร้จุดหมาย ถ้าการกระทำของมนุษย์ไม่ได้ถูกกำหนดโดยสาเหตุใด ๆ เลย มันก็จะเป็นการยากที่จะบอกว่าการกระทำสามารถคงอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้กระทำ หรือสืบเนื่องมาจากผู้กระทำได้เช่นไร อย่างไรก็ตามการกระทำทุกการกระทำก็ไม่ใช่ว่าสิ่งที่ไม่หลีกเลี่ยงไม่ได้ มันไม่จำเป็นต้องเกิดผลอย่างที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอดีต

แนวความคิดของกลุ่มสมนัยวิสัย จึงเป็นการเลือกที่จะเดินทางสายกลาง คือการประนีประนอมระหว่างการเลือกและการถูกกำหนด หรือกล่าวได้ว่ามนุษย์มีเสรีภาพในขอบเขตที่จำกัด เสรีภาพไม่ใช่สิ่งที่ไร้พรมแดนแต่ในขณะเดียวกันเสรีภาพก็ไม่ได้เป็นแต่เพียงภาพมายา ดังนั้นมนุษย์จะมีเสรีภาพถ้าเขาทำในสิ่งที่เขาต้องการหรือปรารถนา การกระทำที่เป็นเสรีจึงไม่ใช่การกระทำที่ไร้สาเหตุ แต่เป็นสาเหตุมาจากความต้องการหรือปรารถนาของผู้กระทำเอง

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับเจตจำนง (Will) เป็นปัญหาเกี่ยวกับมนุษย์โดยเฉพาะ เนื่องจากการตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งต่าง ๆ ของมนุษย์คือเจตจำนงอิสระ (Free Will) ซึ่งโดยทั่วไปเราจะพบกับลักษณะของการตัดสินใจ 2 แบบที่มีความแตกต่างกัน⁶¹ คือ

(1) เราจะรู้สึกว่ามีเสรีภาพในการตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง กล่าวคือ ก่อนที่เราจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เราจะพิจารณาก่อนว่าถ้าทำอย่างนั้น จะเกิดผลอย่างไร หรือถ้าทำอย่างนี้จะเกิดผลอย่างไร แล้วจึงตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง นั่นแสดงให้เห็นว่าเราสามารถเลือกเองโดยเสรีในการกระทำสิ่งต่าง ๆ

(2) เราจะรู้สึกว่าการที่เรามีการตัดสินใจเลือกโดยเสรีนั้น แท้จริงแล้วเราได้รับอิทธิพลจากสิ่งอื่นโดยที่เราไม่รู้ตัว สิ่งอื่น ๆ ที่ว่ามานั้นมีจำนวนมากมาย เช่น การศึกษาอบรม

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

⁶⁰ วรยุทธ ศรีวรกุล. อังแล้ว เจริญรอดที่ 53. หน้า 151.

⁶¹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

สิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ หรือด้านสังคม เราจะสังเกตได้ว่าขณะที่เราจะเลือกตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จะพบว่าสิ่งเหล่านี้เป็นตัวผลักดันหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเราเป็นอย่างมาก นั่นแสดงให้เห็นว่าเราไม่สามารถเลือกตัดสินใจได้เองโดยเสรีในการกระทำสิ่งต่าง ๆ

สำหรับการพิจารณาการลงโทษผู้กระทำความผิดตามทฤษฎีนี้ มีแนวคิดว่าการพิจารณาทลงโทษผู้กระทำความผิดควรมีความเหมาะสมกับลักษณะความผิด (Equal Punishment For The Same Crime) คือ บทลงโทษต้องไม่มากจนโหดร้ายทารุณ และต้องไม่น้อยเกินไปจนทำให้ผู้กระทำความผิดคิดว่าคุ้มค่าที่จะได้ผลประโยชน์จากการประกอบอาชญากรรม ทฤษฎีนี้ถือว่ามนุษย์ทุกคน มีเจตจำนงอิสระ (Free Will) และมนุษย์ทุกคนมีอิสระในการเลือกกระทำสิ่งใด ๆ ในสิ่งที่เห็นว่า เป็นประโยชน์มากกว่าเสียประโยชน์ เช่นเดียวกันกับการประกอบอาชญากรรม ดังนั้น หลักการ กำหนดโทษทางอาญาจึงต้องมีพิจารณาหลักความได้สัดส่วนคือการกำหนดโทษทางอาญาต้องได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของอาชญากรรมนั้นด้วย⁶²

โดยสรุปแล้วทฤษฎีเจตจำนงอิสระ คือที่มาหรือลักษณะของการตัดสินใจของมนุษย์ ดังนั้นการที่มนุษย์จะทำอะไรจะมีการคิดวิเคราะห์ถึงเหตุและผลของการกระทำ รวมถึงผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นด้วย ดังนั้นการที่จะทำให้กฎหมายมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ได้อย่างสมบูรณ์ จึงมีความจำเป็นต้องเริ่มจากกระบวนการตัดสินใจ เนื่องจากว่าเป็นขั้นตอนแรกของการกระทำ ความผิด

2.5.2 ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utilitarianism Theory)

รากฐานของแนวความคิดของทฤษฎีอรรถประโยชน์ เริ่มจากคำกล่าวของ Thomas Hobbes ที่กล่าวไว้ว่า “การแก้แค้น หรือ ลงโทษบุคคลไม่ควรพิจารณาถึงความร้ายแรงอันเกิดจากความน่าตำหนิของผู้นั้นในอดีต แต่ควรพิจารณาถึงผลดีที่สุดที่ตามมาจากการลงโทษ ดังนั้น การลงโทษ จะกระทำได้เฉพาะแต่ในกรณีที่จะแก้ไขผู้กระทำผิด หรือ ตักเตือนมิให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่างผู้กระทำผิด” จากคำกล่าวของ Thomas Hobbes ทฤษฎีอรรถประโยชน์ คือ ทฤษฎีที่เห็นว่า การลงโทษเป็นสิ่งที่เลวร้าย แต่ก็มีความจำเป็นที่จะต้องป้องกันสังคม จึงจำเป็นที่จะต้องมีการลงโทษเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ไม่ใช่เพื่อแก้แค้นผู้กระทำความผิดเท่านั้น ดังนั้น ทฤษฎีนี้จึงมุ่งเน้นถึงวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดอาญาขึ้นในอนาคตอีก⁶³

⁶² อัจฉริยา ชุตินันท์. (2564). หลักการกำหนดความผิดอาญาและ หลักการกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมาย. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 35 (3), หน้า 35.

⁶³ ปราโมทย์ เสริมศิลปธรรม. (2564). “หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา” ภายในโครงการสนับสนุน *สารสนเทศเพื่อการทำงานของสมาชิกรัฐสภา* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า. หน้า 16-17.

สำหรับแนวความคิดที่สำคัญของทฤษฎีนี้มีอยู่ด้วยกัน 5 ประการ⁶⁴ ได้แก่

1) มนุษย์ขึ้นอยู่กับอิทธิพล 2 ประการ คือ ความเจ็บปวด (Pain) และความพอใจ (Pleasure) มนุษย์จะหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดและแสวงหาสิ่งที่ตนพอใจ

2) สิ่งที่ดี ที่ถูกต้องสำหรับมนุษย์ คือ สิ่งที่น่าความพอใจและนำความสุขมาให้ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นหลักแห่งประโยชน์ (Principle of Utility)

3) หลักแห่งประโยชน์ในข้อ 2 ใช้ได้ทั้งปัจเจกชนและสังคม คือ ถ้าการกระทำกระทบแต่เพียงบุคคลเดียว ก็สามารถวัดความดีความเลวของการกระทำนั้น โดยการพิจารณาว่าเป็นการนำความสุขมาสู่บุคคลนั้นเป็นส่วนตัวหรือไม่ แต่ถ้าผลของการกระทำมีความผิดกระทบถึงคนหลายฝ่าย หรือสังคมแล้ว ความดีที่สุด คือ การกระทำที่ก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด (The Greatest Happiness of the Greatest Number)

4) ในการบัญญัติกฎหมายให้พิจารณาว่ากฎหมายนั้นทำให้ความสุขของสังคมเพิ่มขึ้นหรือไม่ ถ้าเพิ่มขึ้นก็ควรออกกฎหมายนั้น กฎหมายที่มีพื้นฐานบนหลักประโยชน์จะมิหน้าที่ห้ามการกระทำของปัจเจกชนที่มีผลประโยชน์ หรือความสุขที่ไม่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของสังคม วิธีการ คือทำให้ปัจเจกชนรู้สึกว่าการกระทำผิดกฎหมายก็จะถูกลงโทษ ซึ่งนำความเจ็บปวดมาสู่ตนเอง เช่นนี้ปัจเจกชนก็จะปฏิบัติเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวที่ไม่ให้ขัดกับผลประโยชน์ของสังคม ผลประโยชน์ทั้งหมดและความสุขของสังคมก็จะเกิดขึ้น

5) ความชอบธรรมในการลงโทษอยู่ที่ ผลดีที่การลงโทษนั้นจะก่อให้เกิดผลดีขึ้นอย่างไร หากการลงโทษก่อให้เกิดผลในการป้องกันสังคมให้พ้นจากผลร้ายของอาชญากรรม การลงโทษนั้นก็มีความชอบธรรมที่รัฐจะสามารถลงโทษประชาชนของตนเองได้

ทฤษฎีอรรถประโยชน์นี้มองว่า ลักษณะของมนุษย์คือการแสวงหาความพอใจ และหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ดังนั้นสังคมจึงควรมีการดำเนินการตามหลักประโยชน์สูงสุดเพื่อมนุษย์ทุกคน โดยการกำหนดโทษอาญาให้สอดคล้องกับ ความร้ายแรงของความผิดอาญาแต่ละฐาน ตามความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสังคม โดยวัตถุประสงค์หลักของการลงโทษตามทฤษฎีอรรถประโยชน์มีด้วยกัน 3 ประการ⁶⁵ ได้แก่

1) เพื่อข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence)

วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อข่มขู่หรือยับยั้ง คือการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่หรือยับยั้งเฉพาะตัว ไม่ให้ผู้กระทำความผิดลงมือกระทำความผิดฐานเดียวกันอีก และเกิดความหลาบจำ

⁶⁴ จตุรงค์ ศีตวงศ์. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 7. หน้า 27.

⁶⁵ ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 63. หน้า 16-17.

และเกรงกลัวโทษที่จะได้รับ จนไม่กล้ากระทำความผิดอีก และขณะเดียวกันผลของการลงโทษผู้กระทำความผิดรายหนึ่งก็จะมีผลเป็นการยับยั้งไม่ให้ผู้อื่นกระทำความผิดได้เช่นกัน โดย Cesare Beccaria (ซีซาร์ เบ็คคาเรีย) ได้อธิบายไว้ว่าการลงโทษที่จะสามารถข่มขู่และยับยั้งผู้กระทำความผิดต้องมีลักษณะ ที่สำคัญ 3 ประการคือ

- (1) การลงโทษต้องทำด้วยความรวดเร็ว (Swiftness of Punishment)
- (2) การลงโทษต้องมีความแน่นอน (Certainty of Punishment)
- (3) การลงโทษต้องมีความเคร่งครัดและรุนแรง (Severity of Punishment)

2) เพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิด (Reformation and Rehabilitation)

วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิด คือ การลงโทษเพื่อให้ผู้กระทำความผิด ลดความรู้สึกที่ตนต่อต้านกฎหมาย และกลับมามีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี และเห็นดีเห็นชอบกับการปฏิบัติตามกฎหมาย อีกทั้งยังพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคม และใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข วัตถุประสงค์ดังกล่าวจึงก่อให้เกิดวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ แก่ผู้ต้องขัง เช่น การอบรมและฝึกอาชีพให้กับผู้กระทำความผิดในเรื่องจำกรให้การศึกษาร การให้การรักษาพยาบาล

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการลงโทษเพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูจิตใจนี้ต้องประกอบไปด้วยลักษณะที่สำคัญ 5 ประการดังนี้

- (1) หลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดต้องประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขา
- (2) ให้ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น โดยหันมาใช้วิธีการอย่างอื่นแทนการจำคุก
- (3) การลงโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำความผิดเป็นรายบุคคล
- (4) เมื่อผู้กระทำ ได้แก้ไขให้ดีขึ้นแล้ว ควรหยุดลงโทษ
- (5) ให้มีการปรับปรุงโทษระหว่างที่มีการคุมขัง

3) เพื่อตัดโอกาสมิให้ผู้นั้นกระทำความผิด (Incapacitation)

วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อตัดโอกาสมิให้ผู้นั้นกระทำความผิด คือ การลงโทษเพื่อที่จะทำให้ผู้นั้นหมดความสามารถที่จะกระทำความผิดอีก และทำให้สังคมสงบสุขและปลอดภัยจากการกระทำความผิด รูปแบบการลงโทษต้องมีประสิทธิภาพในการตัดโอกาสมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดอีก

สำหรับการพิจารณาการลงโทษผู้กระทำความผิดตามทฤษฎีนี้ มีแนวคิดว่าเมื่อมนุษย์มีเจตจำนงอิสระ (Free Will) ที่จะเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ ดังนั้น เราจึงควรลงโทษเขาเพื่อความมุ่ง

หมายในการป้องกันสังคมเพื่อข่มขู่ไม่ให้คนอื่นใช้เจตจำนงอิสระ (Free Wil) ในการเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ขัดกับกฎหมาย⁶⁶ ซึ่งการออกกฎหมายต้องออกให้สอดคล้องกับกฎธรรมชาติโดยต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของ ประชาชนในรัฐ ซึ่งทฤษฎีนี้เชื่อว่ากฎธรรมชาติมีด้วยกัน 2 อย่าง คือ ความพึงพอใจ (Pleasure) และ ความเจ็บปวด (Pain) ซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งมนุษย์ก่อนจะตัดสินใจทำสิ่งใดจะต้องนำกฎธรรมชาติทั้ง 2 อย่างนั้น มาชั่งน้ำหนักก่อนเสมอ และในการประกอบอาชญากรรมก็เช่นเดียวกัน ก่อนที่มนุษย์จะตัดสินใจกระทำความผิด ก็ต้องชั่งน้ำหนักโดยใช้กฎธรรมชาติทั้ง 2 อย่าง และหากบุคคลนั้นชั่งน้ำหนักแล้ว ผลที่จะได้รับทำให้บุคคลนั้นเกิดความพึงพอใจมากกว่า บุคคลนั้นก็เลือกที่จะประกอบอาชญากรรม⁶⁷

ดังนั้น ทฤษฎีอรรถประโยชน์จึงยึดถือ “ความสุข ของคนในสังคม” เป็นเกณฑ์พื้นฐานในการตัดสินใจว่าจะไรควรหรือไม่ควร คือ ความถูกต้องของ การกระทำขึ้นอยู่กับแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความสุขของคนส่วนใหญ่ ดังนั้นหลักการกำหนดโทษทางอาญาจึงต้องมีพิจารณาหลักความได้สัดส่วนคือ การกำหนดโทษทางอาญาต้องได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของอาชญากรรมนั้น⁶⁸

โดยสรุปแล้วทฤษฎีอรรถประโยชน์มองว่าลักษณะของมนุษย์คือการแสวงหาความพอใจและหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ซึ่งการพิจารณาการลงโทษผู้กระทำความผิดจึงควรลงโทษเพื่อความมุ่งหมายในการป้องกันสังคมเพื่อข่มขู่ไม่ให้คนอื่นใช้เจตจำนงอิสระ (Free Wil) ในการเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ขัดกับกฎหมาย โดยเมื่อนำมาปรับใช้กันกฎหมายการจราจรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองและจัดระเบียบสังคม แล้วแนวทางในการกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดให้มีความเหมาะสม จึงมีส่วนสำคัญในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กฎหมายได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากจะสามารถทำให้บุคคลในสังคมไม่เลือก กระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ขัดต่อกฎหมาย

2.5.3 ทฤษฎีแรงจูงใจ

ทฤษฎีแรงจูงใจสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ กลุ่มทฤษฎีเนื้อหา (Content Theories) ซึ่งจะอธิบายเกี่ยวกับความต้องการหรือความปรารถนาภายในของมนุษย์⁶⁹ และกลุ่มทฤษฎีกระบวนการ (Process Theories) ซึ่งจะอธิบายเกี่ยวกับแรงจูงใจที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กับ

⁶⁶ จตุรงค์ ผัดวงศ์. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 7. หน้า 27.

⁶⁷ อัจฉริยา ชุตินันท์. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 62. หน้า 35.

⁶⁸ อัจฉริยา ชุตินันท์. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 62. หน้า 35.

⁶⁹ ธนัญพร สุวรรณคาม. (2559). *ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในงาน ที่ส่งผลต่อ ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง*. งานวิจัยส่วนบุคคลตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 13.

ปัจจัยใดบ้าง และส่งผลต่อกระบวนการการตัดสินใจ และการเลือกกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ⁷⁰ ซึ่งทฤษฎีแรงจูงใจที่ทำการศึกษานี้ เป็นการศึกษาเฉพาะทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการหรือทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอรัซเบิร์ก ทฤษฎีความต้องการของแมคเคลแลนด์ และ ทฤษฎีแรงจูงใจ อี อาร์ จี ของเคลย์ตัน แอลเดอร์เฟอร์ โดยแต่ละทฤษฎีมีรายละเอียด ดังนี้

1) ทฤษฎีแรงจูงใจของ อับราฮัม มาสโลว์ (Maslow's General Theory of Human & Motivation) เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจที่ได้รับการยอมรับจากคนทั่วโลก โดยหลักการดังกล่าวได้อธิบายถึงความต้องการของมนุษย์ ซึ่งมีสมมุติฐานสิ่งจูงใจจากความต้องการของมนุษย์ว่ามนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ หากความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ใช่เป็นสิ่งจูงใจอีกต่อไป แต่ความต้องการใดที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการนั้นจะเป็นสิ่งจูงใจแทน⁷¹ พร้อมทั้งได้เรียงลำดับตั้งแต่ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์จากระดับต่ำไปหาระดับสูง (Hierarchy & Needs)⁷² ดังต่อไปนี้

(1) ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานเพื่อความอยู่รอดของชีวิต หรือเรียกอีกอย่างว่า Basic Needs ได้แก่ ความต้องการปัจจัยสี่ และความต้องการทางเพศ ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่มีพลังมากที่สุด เพราะเป็นความต้องการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

(2) ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการที่เหนือกว่าความต้องการทางด้านร่างกาย เช่น ความปลอดภัยในชีวิต ต้องการความมั่นคงในการทำงาน ความต้องการได้รับการปกป้องคุ้มครอง เป็นต้น ถ้าหากบุคคลนั้นไม่ได้รับการตอบสนองในขั้นนี้ จะรู้สึกหวาดระแวง หวาดกลัว และเกิดความรู้สึกไม่มั่นคงในชีวิตของตนเอง

(3) ความต้องการด้านสังคม (Social Needs) มนุษย์เป็นสัตว์สังคมประเภทหนึ่งที่มีความต้องการที่จะได้รับความรักและการยอมรับ (Love and Belongingness Needs) เป็นแรงกระตุ้นของการให้ และการได้รับซึ่งความรัก การเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ และได้การยอมรับ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ได้รับปัจจัยพื้นฐาน และมีความมั่นคงเพียงพอแล้ว ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงปรารถนาเครือข่าย และความสัมพันธ์ (Connection) ที่มีประโยชน์กับตนเอง

⁷⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

⁷¹ ไพลิน จินคามณีพร. (2561). *แนวทางการจ้างแรงงานผู้สูงอายุในสถานประกอบการ*. รายงานการวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60. หน้า 8.

⁷² ToonWorldZ. (2560). *ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ ทฤษฎีที่บุคคลที่ประสบความสำเร็จต้องรู้*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://psychodiary.com/behavioral/maslows-hierarchy-of-needs>. [2564, 19 พฤษภาคม].

(4) ความต้องการการยกย่อง (Esteem Needs) เมื่อได้เข้ากลุ่มทางสังคมแล้วมนุษย์ย่อมต้องการได้รับการยกย่องส่วนตัว (Self Esteem) ความนับถือ (Recognition) และสถานะ (Status) จากสังคม ตลอดจนความพยายามที่จะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับบุคคลอื่นมากยิ่งขึ้น รวมทั้งอยากให้ผู้อื่นเคารพนับถือในความสำเร็จ ความรู้ ศักดิ์ศรี และความสามารถของตน บุคคลที่มาถึงขั้นนี้เป็นผู้ที่มีสถานะที่ดี มีชื่อเสียงในสังคม ลำดับความต้องการขั้นที่ 4 นี้ ถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ความต้องการนับถือในตนเอง (Self Esteem) เนื่องจากทุกคนต้องการที่จะมีความเชื่อมั่นในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง และสามารถประสบความสำเร็จได้ 2) ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น (Esteem From Others) โดยปกติคนเราต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียง และการยอมรับจากผู้อื่น เพื่อให้ตนเองรู้สึกว่าได้ได้รับความเชื่อมั่นจากบุคคลอื่น

(5) ความต้องการประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิต (Self Actualization Needs) เป็นจุดสูงสุดของความต้องการที่ได้ถูกอธิบายโดย มาสโลว์ ซึ่งถ้าใครได้บรรลุความต้องการในขั้นนี้ได้ จะได้รับการยกย่องว่าเป็นบุคคลพิเศษ หรือบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิต เช่น นักร้องหรือนักแสดงที่มีชื่อเสียง ผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน ซึ่งเป็นการบรรลุจุดสูงสุดของศักยภาพของบุคคลนั้น

จากทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ สามารถแบ่งความต้องการออกได้เป็น 2 ระดับคือ ความต้องการในระดับต่ำ (Lower Order Needs) ประกอบด้วยความต้องการทางร่างกาย ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง และความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ และความต้องการในระดับสูง (Higher Order Needs) ประกอบด้วย ความต้องการการยกย่องและความต้องการความสำเร็จในชีวิต อย่างไรก็ตามความต้องการต่าง ๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นอย่างเป็นลำดับขั้น แต่การตอบสนองความต้องการของแต่ละลำดับขั้นเป็นการตอบสนองเพื่อเป็นบันไดนำไปสู่การพัฒนาความต้องการที่สูงขึ้นในลำดับขั้นถัดไป ดังนั้นในแต่ละลำดับขั้นไม่จำเป็นต้องได้รับการตอบสนองอย่างเต็มจำนวน

2) ทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg' Two - Factor Theory) ประกอบด้วยปัจจัย 2 ปัจจัย⁷³ ได้แก่

(1) ปัจจัยจูงใจ (Motivating Factors) เป็นปัจจัยที่สร้างทัศนคติทางบวกให้เกิดขึ้นกับพนักงาน⁷⁴ เพื่อเพิ่มความรู้สึกพึงพอใจในงาน และ ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งปัจจัยจูงใจ

⁷³ กมลพร กัลยาณมิตร. (2559). แรงจูงใจ 2 ปัจจัย พลังสู่ความสำเร็จ. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6 (3), หน้า 179-182.

⁷⁴ ธัญพร สุวรรณคาม. อังแล้ว เริงจรดที่ 69. หน้า 15.

ถือว่าเป็นปัจจัยภายใน (Intrinsic) และเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง ซึ่งปัจจัยจูงใจประกอบปัจจัย 5 ด้าน⁷⁵ ได้แก่

(1.1) ความสำเร็จในการทำงาน (Achievement) หมายถึง การที่สามารถทำงานได้สำเร็จทันตามเป้าหมาย และรวมถึงการมีส่วนร่วมในการทำงาน

(1.2) การได้รับการยอมรับ (Recognition) หมายถึง การได้รับการยกย่องชมเชยในความสามารถ หรือ ได้รับความยอมรับนับถือจากบุคคลรอบข้าง

(1.3) ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน (Advancement) หรือ โอกาสในการเจริญเติบโต (Possibility of Growth) หมายถึง การได้รับการฝึกอบรม การมีโอกาสดำเนินการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม หรือการมีโอกาสดำเนินการขึ้นสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น

(1.4) ลักษณะงานที่ทำ (Work Itself) หมายถึง ความน่าสนใจของงาน เช่น เป็นงานที่ต้องอาศัยความรู้ที่ได้ศึกษามา ตรงกับความถนัด มีคุณค่า มีความท้าทาย ความสามารถในการทำงาน อาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณค่า หรือ ความมีอิสระในการทำงาน

(1.5) ความรับผิดชอบ (Responsibility) คือ การได้มีโอกาสได้รับมอบหมายงานหรือมีส่วนร่วมในงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ถูกควบคุมมากเกินไปจนขาดอิสระในการทำงาน

(2) ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่เป็นข้อกำหนดเบื้องต้นเพื่อป้องกันความไม่พอใจในการทำงาน แต่ยังไม่สามารถสร้างแรงจูงใจ⁷⁶ หรือส่งเสริมให้คนทำงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจัยค้ำจุนเป็นปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรงถือเป็นปัจจัยภายนอก (Extrinsic) ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต้องได้รับการสนองตอบ ปัจจัยค้ำจุนประกอบด้วยปัจจัย 8 ด้าน⁷⁷ ได้แก่

(2.1) นโยบายและการบริหารขององค์กร (Company Policy and Administration) หมายถึง การจัดการและการบริหารงานขององค์กร การติดต่อสื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ

(2.2) การบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล (Supervision) หมายถึง ความสามารถของผู้บังคับบัญชาในการบริหารจัดการภายในหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความยุติธรรมในการบริหาร มีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหา รับฟังความคิดเห็น และให้คำแนะนำในการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

⁷⁵ กมลพร กัลยาณมิตร. อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 73. หน้า 179-182.

⁷⁶ ธนัญพร สุวรรณคาม. อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 69. หน้า 16.

⁷⁷ กมลพร กัลยาณมิตร. อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 73. หน้า 179-182.

(2.3) ความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา (Interpersonal Relations with Supervision, Peers, Subordinators) หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างดีต่อกัน การติดต่อสื่อสารไม่ว่าจะเป็นกิริยาหรือวาจาที่แสดงถึงความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

(2.4) ตำแหน่งงาน (Status) หมายถึง อาชีพนั้น ๆ ต้องมีความสำคัญของงานต่อองค์กร มีเกียรติ ศักดิ์ศรี และเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคม

(2.5) ความมั่นคงในการทำงาน (Job Security) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อความมั่นคงขององค์กร ความมั่นคงในการทำงาน ความยั่งยืนของหน้าที่การงาน

(2.6) ชีวิตส่วนตัว (Personal Life) คือ ความรู้สึกที่ดี หรือไม่ดี อันเป็นผลที่ได้รับจากการทำงาน หรือหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน

(2.7) สภาพการทำงาน (Working Conditions) คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ทำงาน

(2.8) ค่าตอบแทน (Compensations) และสวัสดิการ (Welfares) คือ ผลตอบแทนที่องค์กรจ่ายให้แก่บุคลากรสำหรับการทำงานให้องค์กร ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของเงินเดือน ค่าจ้าง รวมทั้งการเลื่อนขั้นเงินเดือนในหน่วยงานให้เหมาะสมเป็นธรรม รวมถึงรางวัลที่ให้กับบุคลากรที่เป็นผลมาจากการทำงานหรือผลตอบแทนอื่น ๆ นอกเหนือจากเงินเดือน ค่าจ้าง

โดยสรุปแล้ว ปัจจัยจูงใจเป็นองค์ประกอบของแรงจูงใจในการทำงานที่สำคัญ เป็นปัจจัยที่จูงใจให้พนักงานเกิดความสุขในการทำงาน เมื่อพนักงานได้รับการตอบสนองตามความต้องการของตนด้วยปัจจัยที่ดี ก็จะช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น พนักงานก็จะเกิดความพึงพอใจในงาน และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการตอบสนองควรเริ่มจากปัจจัยต่ำก่อนเพื่อสร้างความรู้สึกเป็นกลางปราศจากความไม่พอใจของพนักงาน หลังจากนั้นจึงใช้ปัจจัยจูงใจเพื่อสร้างความพอใจ ซึ่งจะส่งผลให้พนักงานทุ่มเทในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น⁷⁸

3) ทฤษฎีความต้องการของแมคเคลแลนด (McClelland's Need Theory) เป็นทฤษฎีที่นำเสนอความต้องการของมนุษย์ที่ถูกพัฒนาจากสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิต

⁷⁸ พัชรินทร์ ชูติพงษ์รุ่งโรจน์. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าทำงานกับสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 แห่ง*. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 11.

ซึ่งความต้องการที่โดดเด่นที่สุดจะถูกสะท้อนออกมาทางบุคลิกภาพ⁷⁹ โดย แมคเคลเลนดได้จำแนกความต้องการของบุคคลไว้ 3 ประเภท⁸⁰ คือ

(1) ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) เป็นความต้องการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้เต็มที่และดีที่สุด เพื่อความสำเร็จ มีความสมบูรณ์แบบ และได้มาตรฐานดีเยี่ยม

(2) ความต้องการการมีอำนาจ (Need for Power) เป็นความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น โดยความต้องการอำนาจมี 2⁸¹ ประเภท คือ ประเภทหิวอำนาจ (Personal Power Drive) คือ เป็นความต้องการที่จะควบคุมผู้อื่น และประเภทรักษากำเนิด (Institution Power Drive) คือเป็นความต้องการที่จะรวมกลุ่มกันเพื่อทำการกิจให้บรรลุเป้าหมาย

(3) ความต้องการสัมพันธ์ภาพที่ดี (Need for Affiliation) คือ เป็นความต้องการการยอมรับ หรือเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อบุคคลอื่น

4) ทฤษฎีแรงจูงใจ อี อาร์ จี (ERG Theory) ของเคลย์ตัน แอลเดอร์เฟอร์ (Clayton Alderfer) เป็นทฤษฎีที่นำเสนอเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ ซึ่งทฤษฎีนี้มีความคล้ายคลึงกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์⁸² แต่ทฤษฎีนี้ไม่ได้คำนึงถึงลำดับขั้นการเกิดขึ้นก่อนหรือหลังของความต้องการ เนื่องจากความต้องการหลาย ๆ อย่างสามารถเกิดขึ้นพร้อมกันได้ ทฤษฎี ERG แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภท⁸³ ได้แก่

(1) ความต้องการเพื่อการดำรงชีพ (Existence Needs (E)) เป็นความต้องการพื้นฐานเพื่อการอยู่รอดของชีวิต เนื่องจากมนุษย์ทุกคนต้องการปัจจัยสี่

(2) ความต้องการด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Relatedness Needs (R)) เป็นความต้องการในเชิงมนุษยสัมพันธ์⁸⁴ เช่น เป็นความต้องการสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น การได้รับการยอมรับหรือยกย่องจากผู้อื่น

⁷⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 13.

⁸⁰ เมธา หริมเทพาธิป. (2560). *ทฤษฎีความต้องการของแมคเคลเลนด*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/629840>. [2564, 22 พฤษภาคม].

⁸¹ พชรินทร์ ชูดีพงษ์รุ่งโรจน์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 78. หน้า 13.

⁸² พชรินทร์ ชูดีพงษ์รุ่งโรจน์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 78 หน้า 12.

⁸³ ณัฐพัชร์ ลาภบำรุงวงศ์. (2562). การประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน. *วารสารวไลยของลงฉบับปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9 (2), หน้า 166.

⁸⁴ สาลเขาวชนและครอบครัว จ.ภูเก็ต. (2564). *ทฤษฎีแรงจูงใจ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://sites.google.com/site/salyeawchn/thvsdi-raeng-cungci>. [2565, 19 พฤศจิกายน].

(3) ความต้องการความเจริญก้าวหน้า (Growth needs (G)) เป็นความต้องการความเจริญเติบโตก้าวหน้าในชีวิตการทำงานและความเคารพนับถือ

จากการศึกษาทฤษฎีทั้ง 4 ทฤษฎีในข้างต้นแล้วนั้น สามารถเปรียบเทียบความต้องการของแต่ละทฤษฎีได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบความต้องการของแต่ละทฤษฎี

ระดับความต้องการ	ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow	ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg	ทฤษฎีความต้องการของ McClelland	ทฤษฎีแรงจูงใจอีอาร์จีของ Alderfer
ความต้องการระดับล่าง	ความต้องการด้านร่างกาย	ปัจจัยค่าจูน	ความต้องการสัมพันธภาพที่ดี	ความต้องการเพื่อการดำรงชีพ (E)
	ความต้องการความปลอดภัย			ความต้องการด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (R)
	ความต้องการด้านสังคม			
ความต้องการระดับสูง	ความต้องการการยกย่อง	ปัจจัยจูงใจ	ความต้องการการมีอำนาจ	ความต้องการด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (R) และ ความเจริญก้าวหน้า (G)
	ความต้องการประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิต			ความต้องการความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้า (G)

โดยสรุปแล้วทฤษฎีแรงจูงใจแต่ละทฤษฎีพยายามศึกษาความต้องการของมนุษย์ว่าเกิดจากอะไร และปัจจัยใดทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา ดังนั้นการตอบสนองความต้องการของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญในการจูงใจคนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยเราต้องเข้าใจถึงธรรมชาติ และความต้องการของแต่ละบุคคลด้วย จึงจะสามารถจูงใจบุคคลเหล่านั้นได้

ทั้งนี้เราสามารถนำมาทฤษฎีแรงจูงใจมาอธิบายสาเหตุของการกระทำผิดได้ คือ คนเราต้องการที่จะตอบสนองความต้องการในแต่ละขั้นตอนของตนเอง แต่เมื่อไม่สามารถบรรลุต่อความต้องการของตนเองโดยวิธีทางที่สังคมยอมรับได้ เขาจึงตอบสนองความต้องการของตน โดยไม่ยึดหลักวิถีทางที่สังคมยอมรับ หรือก็คือการละเมิดต่อกฎหมาย อย่างไรก็ตามการที่จะทำให้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นย่อมขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่คอยกำกับดูแลด้วยเช่นกัน ดังนั้นกฎหมายจรรยาจะสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากการพิจารณาสาเหตุแรงจูงใจของผู้กระทำความผิดแล้ว เราย่อมต้องพิจารณาถึงแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พนักงานการจรรยาด้วยเช่นกัน

2.5.4 ทฤษฎีการลงโทษ

การลงโทษตามกฎหมายอาญาสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ทฤษฎี ได้แก่

- 1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory)
- 2) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence)
- 3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation)
- 4) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคม

ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาถึงหลักการ และวัตถุประสงค์ของแต่ละทฤษฎีโดยมีรายละเอียดของแต่ละทฤษฎี ดังนี้

- 1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory)

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน ได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อของสำนักวิชาสำนักคลาสสิก (Classical School) ซึ่งเห็นว่าผู้ที่กระทำความผิดเป็นผู้ละเมิดศีลธรรม ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม จึงสมควรถูกลงโทษให้เพื่อตอบแทนความผิดที่เขากระทำไป⁸⁵

โดยทฤษฎีนี้มีพื้นฐานความคิดมาจากลัทธิเจตจำนงเสรีที่เรียกว่า Free will ที่มีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์มีเหตุผลมีอิสระเสรีภาพที่จะคิด มีเสรีภาพที่จะกระทำการใด ๆ ภายใต้อำนาจความคิด ความเชื่อ และการตัดสินใจของตนเอง รวมทั้งความสามารถของบุคคลในการใช้เหตุผล การกระทำสิ่งใด มนุษย์ย่อมมีเหตุผลเป็นของตนเอง ดังนั้นมนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ได้กระทำลงไป หากเป็นการกระทำที่ดี เขาย่อมได้รับผลที่ดี แต่หากเป็นการกระทำที่ไม่ดี หรือเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎเกณฑ์ของสังคม เขาย่อมสมควรได้รับการตำหนิ หรือได้รับการลงโทษจาก

⁸⁵ ฌูว์ว์ฌันน์ สุทธิโยธิน. (2555). *ทฤษฎีการลงโทษ*. หน่วยที่ 6 สาขาวิชา นิติศาสตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 12.

สังคม เพราะเหตุผลที่มาจากกระทำของเขาเอง การลงโทษจึงเป็นการทดแทนการกระทำ ความผิดของเขาเอง⁸⁶

ดังนั้น การลงโทษตามทฤษฎีนี้จึงมีหลักการว่า ผู้กระทำความผิดสมควรได้รับการลงโทษ เนื่องจากเขาต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง อย่างไรก็ตาม โทษที่ได้รับต้องมีความเหมาะสมกับความรับผิดชอบ (Culpability) โดยที่ความรับผิดชอบจะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับผลร้ายของการกระทำ การมีเจตนา หรือประมาท แรงจูงใจ พฤติการณ์แวดล้อม เหตุเพิ่มโทษ ลดโทษเหตุบรรเทาโทษ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้กฎหมายอาญาได้มีการบัญญัติโทษขั้นสูง ขั้นต่ำ เพื่อให้กฎหมายมีความยืดหยุ่น และศาลสามารถใช้ดุลพินิจกำหนดโทษได้ตามความเหมาะสมหรือตามสมควร⁸⁷

สำหรับวัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีนี้ คือ เพื่อเป็นการทดแทนการกระทำ ความผิดซึ่งผู้กระทำผิดได้กระทำลงไป เพราะผู้กระทำความผิดสมควรได้รับการลงโทษ เนื่องมาจากการกระทำของตนเอง และเพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของเขาที่ได้กระทำลงไป อีกทั้งยังเป็นการรักษากฎหมายและธำรงความยุติธรรมให้กับสังคม⁸⁸

นอกจากนี้ การลงโทษที่ชอบธรรมตามหลักของทฤษฎีนี้ประกอบไปด้วย 3 เงื่อนไข ได้แก่⁸⁹

(1) การลงโทษต้องเป็นการทดแทนความเสียหาย (Vindication) หมายถึง ความถูกต้องของการลงโทษ จะต้องกระทำลงไปเพื่อเป็นการทดแทน หรือแก้แค้นให้แก่ผู้เสียหายจากการที่ผู้กระทำความผิดได้ทำให้เกิดความเสียหายขึ้น และยิ่งไปกว่านั้นจะต้องเป็นการทำให้ผู้เสียหายรู้สึกพอใจ และคิดว่าเป็นลงโทษที่มีความยุติธรรมแล้ว

(2) การลงโทษต้องกระทำเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม (Fairness) หมายถึง การจะให้กฎหมายมีผลคุ้มครองประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม คนทุกคนจะต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย การที่ผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนกฎหมายในแต่ละครั้งเท่ากับว่าผู้กระทำความผิดเอาเปรียบบุคคลอื่นที่เชื่อฟังกฎหมาย

(3) การลงโทษต้องได้สัดส่วนกับความผิด (Proportionality of Punishment) หมายถึง จำนวนโทษที่ผู้กระทำความผิดควรจะได้รับต้องเท่ากับความเสียหายที่เขาได้กระทำลงจากการกระทำความผิดนั้น

⁸⁶ เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

⁸⁷ มนสา บุนนาค. (2556). *การกำหนดโทษทางเลือกกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ มนชงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. หน้า 16.

⁸⁸ ฉัตรวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 85. หน้า 13.

⁸⁹ มนสา บุนนาค. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 87. หน้า 17.

สำหรับเหตุผลของการลงโทษตามทฤษฎีนี้แบ่งออกเป็น 2 ประการคือ เหตุผลเพื่อความยุติธรรม และเหตุผลเพื่อทดแทนความผิดตามกฎหมาย⁹⁰

2) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence)

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง ได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อของสำนักอาชญาวิทยาแนวปฏิฐานนิยม (Positivist) ซึ่งมีความคิดว่า หากเราทราบว่าผู้กระทำความผิด มีลักษณะอย่างไร ก็สามารถที่จะหาทางป้องกันได้ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้ผู้นั้นเป็นอันตรายต่อสังคม⁹¹

โดยทฤษฎีนี้มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมว่าการกระทำผิดเกิดขึ้นจากคนไม่เกรงกลัวกฎหมาย หรือการบังคับใช้กฎหมายอ่อนแอ มนุษย์มีเหตุผล และมีเจตจำนงอิสระที่จะเลือกกระทำการ หรือไม่กระทำการสิ่งใดก็ได้ ซึ่งความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดนั้น ไม่สามารถเยียวยาได้ การลงโทษจึงเป็นไปเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดแก่สังคมในอนาคต⁹² เนื่องจากเมื่อการกระทำผิดเกิดขึ้นในสังคมแล้ว ไม่สามารถที่จะย้อนเวลากลับไปไม่ให้การกระทำนั้นเกิดขึ้นได้ ดังนั้น เมื่อ เกิดการกระทำผิดเกิดขึ้น จึงควรรหาทางที่จะป้องกันมากกว่าที่จะแก้แค้นทดแทนผู้กระทำความผิด

จากเหตุผลดังกล่าวการลงโทษตามทฤษฎีนี้จึงเป็นการลงโทษเพื่อข่มขู่ให้ผู้กระทำความผิดและบุคคลทั่วไปในสังคมเกิดความเกรงกลัว หรือสร้างนิสัย หรือสอนศีลธรรมแก่ประชาชน เช่น ผู้กระทำความผิดจากอารมณ์รุนแรงซึ่งเกิดขึ้นชั่วคราว และแม้ผู้กระทำจะไม่กระทำความผิดอีก แต่ก็จำเป็นต้องลงโทษเพื่อมิให้คนในสังคมเอาเยี่ยงอย่าง⁹³ ซึ่งจะถือว่าเป็นการปลูกฝังศีลธรรมให้แก่บุคคลในสังคมด้วย

สำหรับวัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีนี้ คือการป้องกันสังคม เนื่องจากว่าเมื่อผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดขึ้นแล้ว ความเสียหายในอดีตไม่อาจเยียวยาให้ดีขึ้นได้ดังเดิม อย่างไรก็ตามเราอาจใช้ประโยชน์จากการลงโทษเพื่อป้องกันสังคมไม่ให้เกิดการกระทำผิดเช่นนั้นขึ้นมาอีก เนื่องจากการลงโทษเป็นการลงโทษเพื่อข่มขู่ทำให้กลัวโทษ หรือสร้างนิสัย และสอนศีลธรรมให้แก่ประชาชน ซึ่งสามารถจำแนกวัตถุประสงค์ของการลงโทษออกเป็น 2 รูปแบบ⁹⁴ คือ

⁹⁰ ฉัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 85. หน้า 13-14.

⁹¹ ฉัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 85. หน้า 20.

⁹² มนสา บุญนาค. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 87. หน้า 18.

⁹³ มนสา บุญนาค. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 87 หน้า 18.

⁹⁴ ฉัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 85. หน้า 21.

(1) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยเฉพาะ หรือป้องกันโดยเฉพาะ (Specific Deterrence) ซึ่งเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดรายบุคคล เพื่อยับยั้งมิให้เขากระทำความผิดซ้ำอีก หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการป้องกัน โดยเฉพาะ (Specific Prevention)

(2) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไป หรือป้องกันโดยทั่วไป (General Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นตัวอย่างให้สังคมทั่วไปเห็น เพื่อที่จะได้เกรงกลัวโทษจากการกระทำความผิด และไม่คิดที่จะกระทำความผิดอีก หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการป้องกันโดยทั่วไป (General Prevention)

ทั้งนี้เหตุผลของการลงโทษตามทฤษฎี คือการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง โดยไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์แต่เฉพาะการลงโทษเพื่อยับยั้งตัวผู้กระทำความผิดเพียงอย่างเดียว แต่ยังคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชน และสังคมโดยรวมด้วย ซึ่งการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีอรรถประโยชน์ และทฤษฎีเจตจำนงอิสระ โดยจะพิจารณาการกระทำที่สมควรถูกลงโทษจากผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคมโดยรวมเป็นสำคัญว่าการกระทำนั้นเกิดประโยชน์ต่อสังคมหรือไม่ ถ้าก่อให้เกิดประโยชน์ก็จะถือว่าการกระทำที่ถูกต้องชอบธรรม โดยเหตุผลหลักของการลงโทษก็คือ การข่มขู่ให้เกิดความเกรงกลัว และการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งทฤษฎีนี้มองว่าที่จริงแล้วการลงโทษเป็นสิ่งเลวร้าย แต่เป็นความจำเป็นที่จะต้องป้องกันสังคมจึงต้องมีการลงโทษ ดังนั้น หากจะมีการลงโทษก็ต้องเป็นไปเพื่อเหตุผลในการป้องกันสังคมเป็นหลัก มิใช่เพื่อแก้แค้นผู้กระทำความผิด ซึ่งการลงโทษจะสามารถข่มขู่ยับยั้งและป้องกันสังคมได้เนื่องจากปัจจัย 3 ปัจจัย⁹⁵ ดังนี้

(1) ความกลัว เนื่องจากหากผลร้ายที่ได้รับจากการลงโทษมีความรุนแรงมากพอ บุคคลจะไม่กล้ากระทำความผิด เพราะเกรงกลัวโทษที่จะได้รับ เนื่องจากมนุษย์ทุกคนไม่ชอบความลำบาก ไม่ชอบความทุกข์ทรมาน จึงไม่ต้องการได้รับการลงโทษ จึงไม่กล้ากระทำความผิด

(2) พลังกดดันของสังคม เนื่องจากการกระทำความผิดและการถูกลงโทษ ทำให้บุคคลจำนวนมากในสังคมเห็น และเกิดการตำหนิติเตียน รวมไปถึงการต่อต้านด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การไม่คบค้าสมาคม การกีดกันออกจากสังคม และมนุษย์ยังต้องการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นในสังคม หากเขาเล็งเห็นว่าการกระทำความผิดและได้รับการลงโทษจะถูกต่อต้านจากสังคมส่วนแล้ว ก็จะเป็นการยากที่จะดำรงตนอยู่ในสังคมได้ ด้วยเหตุนี้จึงไม่กล้ากระทำความผิด

⁹⁵ ฌูว์ว์ฌันน์ สุทธิโยธิน. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 85. หน้า 23.

(3) การสร้างนิสัย เนื่องจากเมื่อสังคมได้วางกฎเกณฑ์ไว้ว่าการกระทำใดเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ สังคมเห็นว่าเป็นความผิด และผู้กระทำจะต้องได้รับการลงโทษ เมื่อใช้หลักเกณฑ์นี้ไปนาน ๆ บุคคลในสังคมก็จะเกิดความเคยชินและซึมซับเข้าไปจนกลายเป็นนิสัย

นอกจากนี้การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งมิให้เกิดการกระทำผิดอีก ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องปฏิบัติตามหลักสำคัญ 3 ประการ⁹⁶ ได้แก่

(1) การลงโทษต้องได้สัดส่วนกับการกระทำผิด (Proportionality) คือ การลงโทษต้องมีความเท่าเทียม หรือ พอดี กับอาชญากรรม และ การลงโทษต้องไม่ใช้วิธีการที่รุนแรงเกินกว่าอาชญากรรม

(2) การรับรู้ของสาธารณชน (Public Knowledge) คือ การลงโทษจะไม่สามารถข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิดได้ จนกว่าการลงโทษนั้นจะเป็นที่รับรู้โดยทั่วไปของสาธารณชน ทั้งนี้การลงโทษควรกระทำด้วยความรวดเร็ว จนสามารถทำให้สาธารณชนเข้าใจเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการลงโทษกับอาชญากรรมนั้น และการลงโทษควรมีความแน่นอนและเหมาะสมทางสัญลักษณ์ และเข้ากันได้กับอาชญากรรม เพื่อให้สาธารณชนเกิดการเปรียบเทียบระหว่างแรงจูงใจจากการประกอบอาชญากรรมกับการลงโทษที่จะได้รับ

(3) กฎหมายกับการลงโทษ จะต้องเป็นเรื่องที่สาธารณะ และต้องมองเห็นได้ เช่น การพิมพ์หนังสือทำให้สาธารณชนสามารถเข้าถึงกฎหมายได้

ทั้งนี้เมื่อทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า การลงโทษสามารถป้องกันสังคมได้ โดยการข่มขู่ให้คนกลัวการลงโทษ และยับยั้งคนอื่นไม่ให้กระทำความผิด ดังนั้นการลงโทษจึงต้องใช้วิธีการที่สอดคล้องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งวิธีการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษนี้สามารถแยกพิจารณาได้ 3 ประการ⁹⁷ คือ

(1) ปริมาณโทษ ถือว่าเป็นเครื่องมือในการข่มขู่ยับยั้งมิให้บุคคลกระทำความผิด โดยการกำหนดปริมาณโทษนั้นแต่เดิมเป็นการนำเอาปริมาณโทษเป็นเครื่องมือในการข่มขู่ไม่ให้บุคคลกระทำความผิดการลงโทษจึงเป็นไปอย่างรุนแรง ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงใหม่เป็นปริมาณโทษต้องมากพอที่จะทำให้อรรถประโยชน์ในการป้องกันการกระทำความผิด กล่าวคือ ปริมาณโทษต้องมากกว่าผลที่ได้ของการกระทำความผิด และปริมาณโทษต้องไม่มากเกินไปจนเกินกว่าความจำเป็นในการป้องกันการกระทำผิด

⁹⁶ ฌ็องฌัก อ็องแต็ง เดอ ล็องเตอแรน. อังแต็ง เดอ ล็องเตอแรน ที่ 85. หน้า 26-27.

⁹⁷ มนสา บุณนาค. อังแต็ง เดอ ล็องเตอแรน ที่ 87. หน้า 19.

(2) ความแน่นอนและความรวดเร็วของการลงโทษ คือ เมื่อมีการกระทำความผิด ต้องพยายามจับตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้และการพิจารณาพิพากษาจะต้องกระทำไปโดยรวดเร็วเพื่อเป็นการย้ำให้บุคคลทั่วไปเห็นว่า การกระทำผิดไปแล้วจะถูกลงโทษ

(3) ใช้การลงโทษเป็นเครื่องมือให้คนอื่นกลัวโทษ คือ ลงโทษต้องทำโดยเปิดเผย และใช้วิธีการที่รุนแรง

3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation)

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้รับอิทธิพลมาจากสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School) ซึ่งเชื่อในเรื่อง เจตจำนงกำหนด (Determinism) กล่าวคือ การกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่าง ๆ หลายอย่างรวมกัน มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ แต่ถูกกดคั้นหล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อม และปัจจัยต่าง ๆ จนมีบุคลิกภาพที่บกพร่องและหันไปสู่การกระทำความผิด⁹⁸ ดังนั้นการลงโทษควรมีเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ให้กลับตัวเป็นคนดี เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก รวมทั้งพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ จึงต้องมีการเรียนรู้การอบรมให้เพียงพอ เพื่อที่จะทำให้เขาสามารถจะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ เช่น การฝึกอาชีพ รวมทั้งการพยายามช่วยให้ผู้กระทำความผิดไม่รู้สึกมีปมด้อยจากการที่ได้รับการลงโทษไปแล้ว⁹⁹

ดังนั้นการลงโทษตามทฤษฎีนี้ คือ การลงโทษมิไว้เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคม และใช้ชีวิตด้วยความปกติสุข มากกว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่ให้หวาดกลัว ส่วนการลงโทษด้วยวิธีการที่ดีที่สุดคือการกระทำใด ๆ ก็ตามที่สามารถปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดได้ สิ่งนั้นคือวิธีการที่ดีที่สุด เพราะผู้กระทำความผิดแต่ละคนที่ได้กระทำความผิดย่อมมีปัญหา และนิสัยที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นเราต้องปฏิบัติกับบุคคลแต่ละคนไม่เหมือนกัน แล้วแต่ว่าการลงโทษแบบไหนจึงจะเหมาะสมแก่เขามากที่สุด¹⁰⁰

สำหรับทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูนี้ เป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นมาพร้อม ๆ กับความเจริญก้าวหน้าของการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ ที่เน้นความเป็นเหตุเป็นผล เน้นการศึกษาเชิงประจักษ์ มีการนำความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์มาใช้ เพื่อศึกษาถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิด โดยศึกษาวิเคราะห์และเก็บข้อมูลด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ไม่ได้ใช้เพียงการใช้เหตุผล

⁹⁸ มนสา บุณนาค. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 87. หน้า 20.

⁹⁹ อนุรักษ์วัฒน์ สุทธิโยธิน. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 85. หน้า 31.

¹⁰⁰ มนสา บุณนาค. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 87. หน้า 20.

ทางตรรกวิทยา (Rational) ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู มีวัตถุประสงค์ ดังนี้¹⁰¹

(1) มุ่งที่จะศึกษาทำความเข้าใจสาเหตุแห่งการกระทำความผิด โดยเน้นตัวบุคคล ผู้กระทำความผิด และสภาพแวดล้อม

(2) เพื่อที่จะหาทางแก้ไขผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะลงโทษ

(3) การทำให้ผู้กระทำความผิดกลับไปสู่สังคมของตนเองได้ และมีชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นใน สังคมอย่างเป็นปกติสุข

หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู คือ การฟื้นฟูแก้ไขตัวผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดี และไม่ให้กระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งการพยายามทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับเข้าสู่สังคมของตนเอง สามารถใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ใน สังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

ทั้งนี้เหตุผลในการลงโทษของทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู คือที่ผ่านมามีการลงโทษที่รุนแรง แต่ก็พบว่าการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีกอยู่เสมอ แสดงว่าการลงโทษไม่สามารถทำให้คนกลัวโทษที่จะได้รับ ดังนั้นควรมีการศึกษาค้นคว้าสาเหตุแห่งการกระทำความผิด และหาวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด เพื่อที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มากกว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่ผู้กระทำความผิด และบุคคลอื่นให้เกิดความกลัวจนไม่กล้ากระทำความผิด¹⁰²

สำหรับการพิจารณาความผิดที่ควรลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูนั้น เนื่องจากทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า การลงโทษควรมีไว้เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ไม่ให้กลับมากระทำความผิดซ้ำ ดังนั้นสิ่งที่ต้องพิจารณา คือ เราควรใช้วิธีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในความผิดลักษณะใดบ้าง โดยเราจะพิจารณาอยู่ 2 กรณี¹⁰³ ได้แก่

(1) กรณีผู้กระทำความผิดไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา โดยเมื่อพิจารณาจากตัวผู้กระทำความผิด หากผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต หรือมีความบกพร่องทางการรับรู้ ไม่สามารถรับรู้ ไม่เข้าใจถึงการกระทำของตนเองแล้ว การลงโทษย่อมไม่ได้ผล ควรใช้วิธีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่ หรือการลงโทษเพื่อป้องกัน

(2) กรณีการลงโทษไม่สามารถรักษา และแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้แต่กลับทำให้แย่ลง เนื่องจากผู้กระทำความผิดบางประเภท หรือบางคนที่กระทำความผิดในเรื่องเล็กน้อย

¹⁰¹ ฌ็องว์แตงน์ สุธธิโยธิน. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 85. หน้า 32.

¹⁰² ฌ็องว์แตงน์ สุธธิโยธิน. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 85. หน้า 32.

¹⁰³ ฌ็องว์แตงน์ สุธธิโยธิน. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 85. หน้า 35.

เช่น ลักทรัพย์เพื่อประทังชีวิต ไม่ใช่มีสันดานโจร หากได้รับการลงโทษจำคุก อาจเป็นการกดดันสภาพจิตใจให้แย่ลง หรือเป็นการเรียนรู้สิ่งที่ไม่ดีจากในคุก ดังนั้นจึงควรนำแนวคิดและวิธีการการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมาใช้จะเหมาะสมกว่าการลงโทษเพื่อยับยั้งข่มขู่ หรือการลงโทษเพื่อป้องกัน

นอกจากนี้วิธีการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษตามทฤษฎีนี้มีอยู่ด้วยกัน 5 วิธี ซึ่งในการลงโทษสามารถเลือกวิธีการใดวิธีการหนึ่ง หรือใช้หลายวิธีพร้อมกันก็ได้ โดยวิธีการทั้ง 5 วิธีการ¹⁰⁴ ดังนี้

(1) พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขา ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับโทษ ทำให้เขาได้รับความอับอาย และไม่สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้โดยปกติ ดังนั้นการลงโทษจึงต้องพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งเหล่านี้ เช่น ไม่ลงโทษด้วยวิธีการประจานเนื่องจากการประกาศให้คนอื่นรู้ว่าไม่ควรเลียนแบบอย่างผู้กระทำความผิด หรือหาสถานที่ควบคุมตัวแทนโทษจำคุก เช่น การใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัยของผู้กระทำความผิดเอง เป็นต้น

(2) พยายามหลีกเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้นโดยหันมาใช้วิธีการอย่างอื่นแทน โทษจำคุก เนื่องจากการลงโทษจำคุกระยะสั้น ไม่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด การลงโทษจำคุกระยะสั้นยิ่งจะทำให้ผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษกลายเป็นผู้ร้ายถาวร เพราะผ่านการจำคุกมาก่อนแล้ว อีกทั้งยังอาจได้เรียนรู้พฤติกรรมจากที่ไม่ดีจากในคุกมาด้วย ซึ่งวิธีการอย่างอื่นที่สามารถนำมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น ได้แก่ การกักขังแทนค่าปรับ การรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษ การคุมประพฤติ

(3) การลงโทษต้องลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล เนื่องจากความหนักเบาของการลงโทษขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการแก้ไขของแต่ละคน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความหนักเบาของการกระทำความผิด ดังนั้น จึงต้องลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลว่าเขาควรได้รับการแก้ไขเพียงใด นอกจากนั้นยังต้องแยกประเภทนักโทษออกจากกันว่านักโทษคนใดจะปรับปรุงแก้ไขได้ยากหรือง่าย เพื่อเป็นการแยกไม่ให้ผู้กระทำความผิดรวมอยู่ในที่เดียวกัน เนื่องจากป้องกันไม่ให้ผู้ปรับปรุงแก้ไขได้ง่าย ได้รับสิ่งไม่ดีจากผู้ที่ไม่ได้ปรับปรุงแก้ไขได้ยาก

(4) เมื่อผู้กระทำความผิดแก้ไขได้ดีดั้งเดิมแล้ว ให้หยุดการลงโทษ เนื่องจากเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับการแก้ไขดีแล้ว ก็ไม่ควรต้องลงโทษต่อ ควรระงับการลงโทษ เพราะถ้าหากลงโทษผู้นั้นต่อไปก็ไม่มีประโยชน์ โดยวิธีการที่อาจนำมาใช้คือ การพักการลงโทษ (Parole)

¹⁰⁴ มนสา บุณนาค. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 87. หน้า 21.

ซึ่งวิธีการนี้ผู้กระทำความผิดที่มีโทษรุนแรงแต่สามารถกลับตัวแก้ไขได้รวดเร็ว ก็สามารถถูกลงโทษน้อยกว่าผู้ซึ่งกระทำความผิดที่มีโทษเบาแต่กลับตัวแก้ไขได้ยาก

(5) การให้มีการปรับปรุงผู้ต้องโทษในระหว่างถูกคุมขัง โดยการฝึกอาชีพ ให้การศึกษา อบรมทางศาสนา หรือศีลธรรม เนื่องจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมีแนวคิดในการคืนผู้กระทำความผิดกลับสู่สังคม จึงจำเป็นต้องหาวิธีการเพื่อช่วยเหลือให้ผู้กระทำความผิดสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ เพื่อว่าเมื่อได้รับโทษแล้วพ้อพ้นโทษออกไปเขาจะไม่กระทำความผิดซ้ำอีก

4) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคม¹⁰⁵

เพื่อทำให้สังคมดีขึ้นและเพื่อป้องกันอาชญากรรม ส่งผลให้นักอาชญาวิทยาของสำนักป้องกันสังคมให้ความสนใจในสิ่งสำคัญ 3 อย่างคือ บุคลิกภาพของผู้กระทำความผิด กฎหมายอาญา และการควบคุมสิ่งแวดล้อม ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ได้พัฒนาเป็นแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการลงโทษเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคม โดยมีหลักการที่สำคัญคือ

(1) ควรจะมีการมองวิธิตำเนิการ สำหรับผู้กระทำความผิดอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งคุ้มครองสังคมจากอาชญากรรมมากกว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล

(2) การลงโทษผู้กระทำความผิด อาจไม่สามารถใช้หลักกฎหมายเพียงอย่างเดียวได้ จำเป็นจะต้องศึกษาพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล และสถานการณ์ของอาชญากรรม เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาด้วยกันด้วย

โดยวัตถุประสงค์ของทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันสังคม คือ การลงโทษเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยให้กับสังคม โดยใช้วิธีการแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคม เพื่อตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดขึ้นซ้ำอีก ซึ่งหลักการสำคัญคือ การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและอบรมปมนิสัยของผู้กระทำความผิดมากกว่าการลงโทษ โดยมุ่งเน้นไปที่การคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม สำหรับการการลงโทษจะเน้นให้เกิดเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล เพื่อให้มีการปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับเป็นคนดี โดยบัญญัติหลักเกณฑ์ในการป้องกันควบคุม และการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดไว้ในกฎหมายอาญาด้วย เช่น หลักเกณฑ์การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้กับผู้กระทำความผิด เป็นต้น ดังนั้น วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคมจึงเป็นมาตรการเสริมที่สำคัญ ในการนำมาใช้ปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดที่ยากในการที่จะกลับตัวเป็นคนดี ซึ่งอาจนำมาใช้ในกรณี ที่กฎหมายไม่เพียงพอต่อการปรับปรุงแก้ไขให้ผู้กระทำความผิดบางประเภท หรือกฎหมายได้

¹⁰⁵ มนสา บุณนาค. อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 87. หน้า 22.

กำหนดอัตราโทษไว้ไม่น้อยเกินสมควร จึงต้องมีการเพิ่มมาตรการดังกล่าวมาใช้ด้วย เช่น การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้กับผู้กระทำความผิดซ้ำ เป็นต้น

โดยสรุปแล้วทฤษฎีการลงโทษเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคมมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้สังคมดีขึ้นและป้องกันอาชญากรรม โดยมุ่งเน้นไปที่การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมากกว่าการลงโทษ ดังนั้นเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายจรรยาบรรณมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความรู้ความเข้าใจ รวมถึงปรับพฤติกรรมหรือความคิดของผู้กระทำความผิด หรือผู้ที่มีโอกาสที่จะกระทำความผิด

2.5.5 หลักการลงโทษให้ได้สัดส่วนเหมาะสมกับผู้กระทำความผิด (Individualization of Punishment)

หลักการลงโทษให้ได้สัดส่วนเหมาะสมกับผู้กระทำความผิด คือการลงโทษต้องให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล ไม่ใช่ลงโทษโดยตัดเทียบกันตามลักษณะของการกระทำความผิด¹⁰⁶ เนื่องจากต้องพิจารณาในความจริงที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถ อีกทั้งมีความรู้ผิดชอบไม่เท่าเทียมกัน หรืออาจมีความแตกต่างจากบุคคลทั่ว ๆ ไป จึงไม่สามารถกำหนดเจตจำนงอิสระได้ตัดเทียบบุคคลอื่น เช่น เด็กที่มีอายุน้อย ผู้มีจิตบกพร่อง จิตฟั่นเฟือน เป็นต้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่อ่อนแอเปราะบาง รัฐควรเข้ามาปกป้องเป็นพิเศษ ดังในการกระทำความผิดจึงควรได้รับการลดโทษ หรือยกเว้นโทษแล้วแต่กรณี¹⁰⁷

ทั้งนี้ หลักการลงโทษให้ได้สัดส่วนเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดมุ่งเน้นที่ตัวผู้กระทำความผิดโดยตรง ซึ่งทฤษฎีที่สนับสนุน แนวคิดและหลักการนี้จำนวน 2 ทฤษฎี¹⁰⁸ ดังนี้

1) ทฤษฎีเจตจำนงประสงค์ (Determinism Theory)

ทฤษฎีเจตจำนงประสงค์เป็นแนวคิดนิยัตินิยมของสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School) ซึ่งแนวคิดนิยัตินิยมมักจะถูกนำมาเปรียบเทียบกับเป็นแนวคิดที่ตรงกันข้ามกับแนวคิดเรื่องเจตจำนงอิสระ (Free Will) เนื่องจากแนวความคิดนิยัตินิยมไม่เห็นด้วยกับการกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดโดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน เนื่องจากมนุษย์ทุกคนต่างอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอก จึงทำให้มนุษย์ขาดเจตจำนงอิสระในการตัดสินใจเลือกกระทำกรอย่างใดอย่างหนึ่งได้อย่างอิสระ ซึ่งอาจนำไปสู่พฤติกรรมที่เบี่ยงเบน หรือจำเป็นต้องกระทำด้วย

¹⁰⁶ อัจฉริยา ชูตินันท์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 62. หน้า 36-38.

¹⁰⁷ อัจฉริยา ชูตินันท์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 62. หน้า 36-38.

¹⁰⁸ อัจฉริยา ชูตินันท์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 62. หน้า 36-38.

ความจำเป็น หรือกระทำความผิดได้ ดังนั้นการกระทำความผิดของมนุษย์ที่ขาดเจตจำนงอิสระ สังคมควรเข้ามามีส่วนรับผิดชอบต่อผู้กระทำความผิดนั้นด้วย

2) ทฤษฎีความชั่ว (Nulla Poena Sine Culpa) ทฤษฎีความชั่ว หรือเรียกว่า “หลักไม่มีโทษ โดยไม่มีความชั่ว” โดยหลักนี้ถือว่า “ความชั่ว” เป็นพื้นฐานในการลงโทษ อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้มีการยกเว้นโทษสำหรับบางการกระทำที่จะไม่เป็นการชั่วร้าย เช่น การที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงโดยถูกบังคับขู่เข็ญ กระทำโดยความจำเป็น หรือกระทำตามคำสั่งโดยเชื่อว่าเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นต้น ซึ่งทฤษฎีความชื่อนี้มีสาระสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ไม่ลงโทษบุคคลโดยปราศจากความชั่ว (Schuld) คือจะลงโทษบุคคลที่ขาดความรู้ผิดชอบไม่ได้ และจะลงโทษบุคคลเกินความชั่ว (Schuld) คือ เกินกว่าความรู้ผิดชอบของบุคคลนั้นไม่ได้

โดยสรุปแล้วหลักการลงโทษให้ได้สัดส่วนเหมาะสมกับผู้กระทำความผิด เป็นหลักการกำหนดการลงโทษให้ได้สัดส่วนเหมาะสมกับผู้กระทำความผิด คือการลงโทษต้องให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล ไม่ใช่ลงโทษโดยตัดเทียบกันตามลักษณะของการกระทำความผิด ดังนั้นการลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายจราจรจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดอัตราโทษให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้มากที่สุด